

**UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE
EUROPENE “CONSTANTIN STERE”
FACULTATEA DE DREPT**

Culegere

de articole ale studenților prezentate în cadrul Conferinței
Științifice Interuniversitare Studențești din 04 aprilie 2014
cu genericul:

***„Integrarea europeană și evoluția învățământului
universitar – între tradiție și modernitate”***,

Ediția a II-a

Chișinău - 2014

Materialele Conferinței au fost aprobate spre publicare de catedrele Drept Public și Drept Privat ale Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere” (Proces-verbal nr. 06 din 21 mai 2014 catedra Drept Public; Proces-verbal nr. 06 din 22 mai 2013 catedra Drept Privat).

COORDONATORII EDIȚIEI:

Greco Raisa, Doctor habilitat în drept, Conferențiar universitar, Decanul Facultății de Drept, USPEE „Constantin Stere”;

Cojocari Eugenia, Doctor habilitat în drept, Profesor universitar, Șef catedră Drept Privat, USPEE „Constantin Stere”;

Popovici Tudor, Doctor în drept, Conferențiar universitar, Șef catedră Drept Public, USPEE „Constantin Stere”;

Mihalache Iurie, Doctor în drept, Lector superior universitar, USPEE „Constantin Stere”.

C U P R I N S

MIDIC Ion. Rolul autorităților publice în dezvoltarea procesului de învățământ	4
GUZUN Aurel. Etapele integrării în Uniunea Europeană	11
MUNTEANU Dumitru. Colaborarea dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în domeniul învățământului	18
CIMPOACA Cristina. Homosexualitatea ca principiu european și devalorizator al familiei	22
BUSUIOC Nicolae. Castrarea chimică – o profundă dilemă morală	28
FORTUNA Valeria. Perspectivele ajustării învățământului juridic din Republica Moldova la standardele europene	33
ȚURCANU Grigore. Particularitățile de constituire și funcționare a cooperativelor de producție, întreprinzător și consum	38
VASILEV Veronica. Particularitățile de constituire și funcționare a societății cu răspundere limitată	50
PUNGA Cătălina. Structura și funcționarea persoanelor juridice	57
CIOBANU Vasile. Insolvabilitatea persoanelor fizice și persoanelor juridice care desfășoară activitate de întreprinzător	66
DONȚU Adriana. Contractele de credit bancar	75

ROLUL AUTORITĂȚILOR PUBLICE ÎN DEZVOLTAREA PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT

Midic Ion, student în anul IV, specialitatea Drept
Cațaveică Eugen, magistru, lector (conducător științific)

Învățământul și știința nu pot fi tratate ca o simplă verigă în structura economică și socială a statului, ci ca un segment strategic – cheie de care depinde în mare parte viitorul acestui popor și Stat

Introducere

În ultimii ani, sistemul educațional din Republica Moldova a trecut prin mai multe reforme, care au avut drept scop modernizarea și democratizarea învățământului, crearea condițiilor pentru valorificarea potențialului fiecărui copil, indiferent de starea materială a familiei, mediul de reședință, apartenența etnică, limba vorbită sau opțiunile religioase ale părinților.

Principalele domenii de intervenție ale reformei au fost doctrina sistemului educațional, structura sistemului de învățământ, curricula scrisă, curricula predată și curricula învățată, conceptele și metodele de evaluare, administrarea și finanțarea învățământului.

Schimbarea epocilor, de la industrială la cea postindustrială, a impus spațiului ex-sovietic un șir de reforme menite să facă față vitezei metamorfozelor din societate. Scopul oricărei reforme este obținerea unui progres în domeniul în care se aplică.

Dacă ne referim la reforma învățământului, remarcăm faptul că în orice condiții social-economice ea începe cu revizuirea finalităților angajate la nivel de sistem și de proces educațional. Se urmărește perfecționarea managementului, modificarea structurii sistemului de învățământ, în ultimă instanță, modernizarea acestuia, calitatea fiind criteriul fundamental în aprecierea gradului de reușită al reformei.

Începînd cu anii 90 ai sec. XX, învățămîntul din republica noastră a intrat într-un proces de schimbări radical. În acest sens, am progresat de jure, declarînd trecerea la învățămîntul formativ, elaborînd curricula, noi manuale etc.

Rolul sistemului de învățămînt la etapa actuală

La etapa actuală de dezvoltare a Republicii Moldova, educația reprezintă o prioritate națională, devenind factorul de bază în transmiterea și crearea de noi valori culturale și general-umane, de reproducere și de dezvoltare a capitalului uman, de realizare a idealului și a obiectivelor educaționale, de formare a conștiinței și identității naționale, promovării aspirațiilor de integrare europeană.

Sistemul de învățămînt are un rol primordial în crearea premiselor pentru o dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Calitatea educației determină în mare măsură calitatea vieții și creează oportunități pentru realizarea în volum deplin a capacităților fiecărui cetățean.

În prezent, învățămîntul din Republica Moldova se află într-un proces de tranziție de la un sistem tradițional, preponderent informativ, centralizat, la un sistem modern, dinamic, formativ, centrat pe elevi și studenți, specific unei societăți democratice, bazate pe o economie de piață.

Pornind de la importanța educației timpurii în dezvoltarea ulterioară a copiilor și realizarea în deplină măsură a oportunităților oferite de învățămîntul general și cel superior, Guvernul a revizuit Obiectivul de Dezvoltare a Mileniului în domeniul educației, introducînd stipulări explicite, dedicate educației preșcolare.

Procesele de reformă a sistemului educațional au fost mult mai pronunțate în domeniul învățămîntului superior. Numărul de studenți din instituțiile de învățămînt superior, în contextul unei scăderi a numărului populației, a crescut continuu, de la 79,0 de mii în anul de studii 2000/2001, până la 123 de mii în anul de studii 2006/2007. Ulterior numărul de studenți a început să scadă, ajungînd în anul 2009–2010 la 109,9 mii de persoane. Scăderea numărului de studenți a fost provocată atât de reducerea numărului de absolvenți din învățămîntul secundar, cât și de reglementările excesive impuse la admiterea candidaților la studii.

Sistemul de învățămînt superior asigură pregătirea specialiștilor pe specialități. Pe fundalul unei creșteri economice din ultimii ani, această tendință este în ascensiune lentă, dar sigură.

În general, studiile universitare devin din ce în ce mai accesibile, iar limitările de vârstă sunt atenuate. La fel, numărul mare de studenți în învățământul superior, comparativ cu numărul mult mai mic al persoanelor care își fac studiile în învățământul secundar profesional și mediu de specialitate, demonstrează faptul că studiile universitare reprezintă o prioritate pentru cetățenii Republicii Moldova.

Tot odată, trebuie să menționăm, că autoritățile efectuează o reglementare directă a procesului de admitere în instituțiile de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate și cel superior, stabilind planurile de admitere atât pentru instituțiile de stat, cât și pentru cele private. Planurile respective se referă atât la admiterea la studii finanțate de către stat, cât și la admiterea studenților în bază de contract, care prevede acoperirea parțială a cheltuielilor de studii de către studenți.

În majoritatea universităților europene la 20 studenți revine câte un profesor. La noi este alt model, au fost păstrate principiile vechi de tutelare și lipsă de informație. În Republica Moldova există un sistem puțin mai învechit, dar aprobat și susținut de societate, un sistem mai individualizat. Refuzul de la un astfel de model ar perturba sistemul de pregătire al specialiștilor în Republica Moldova deoarece apare efectul negativ al sistemului învățământului preuniversitar care este mai inferior decât cel occidental. Dezvoltarea învățământului trebuie să devină una dintre strategiile de creștere a competitivității naționale.

Modernizarea învățământului superior din Republica Moldova are loc pe fundalul reformării întregului spectru sistemic statal, avînd o orientare strategică tranșant formulată într-o expresie deja bine cunoscută de către organele și persoanele implicate în realizarea obiectivelor ei – Procesul de la Bologna. În procesul aderării la Sistemul de la Bologna, Ministerul Educației și-a propus, în primul rînd, armonizarea legislației în sistemul educațional la rigorile europene, precum și asigurarea calității, declarată prioritate în domeniu.

Republica Moldova ,care si-a declarat ferm intenția de a se integra în UE,coenștientizează oportunitatea de a fi parte a spațiului European al educației academic și de a participa activ la construcția acestuia.

În vederea racordării sistemului de învățământ superior din Moldova la rigorile europene,a fost elaborat și înaintat Parlamentului proiectul de lege “Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii

învățămîntului”, care vizează realizarea obiectivelor Procesului de la Bologna, și anume:

Organizarea învățămîntului superior pe cicluri:

- Ciclul I, cu o durată de 3-4 ani – finalizează cu obținerea deplomei de licență
- Ciclul II, cu o durată de 1-2 ani – finalizează cu obținerea diplomei de master.

În vederea facilitării recunoașterii academice, stimulării mobilității, se prevede realizarea studiilor superioare prin acumularea de către student a unui număr concret de credite transferabile.

În condițiile cînd studenții sînt principalii beneficiari ai activităților formative desfășurate în universități, este necesară implicarea lor în evaluarea calității procesului de studii și în acreditarea instituțiilor de învățămînt.(implicarea studenților în diverse conferințe,proiecte.)

Întru asigurarea participării studenților în managementul instituțiilor de învățămînt,Ministerul Educației a venit cu inițiativa creării **Consiliului Național al Studenților din Moldova** pe lîngă Ministerul Educației, care va avea statut de instituție consultativă în problemele dezvoltării învățămîntului superior.

Probleme majore ale învățămîntului superior

1. Comercializarea universităților (Competiția dintre diverse instituții,fiecare încercînd să spună desprea ea că este preocupată doar de calitatea studiilor,însă este o goană după studenți ,ca rezultat se produce în serie absolvenți cu mult peste numărul solicitat inițial de structurile societății)

2. Decalajul dintre cererea și oferta de muncă

3. Devalorizarea diplomelor (specific întregii lumi) de exemplu Președintele Romîniei a declarat în aprilie 2008 că” *toate universitățile fac doctori de parcă ar fi tiparnițe,iar instituțiile de învvățămîntul superior sunt fabrici de diplome.*

4. Suprateoretizarea studiilor și absența abilităților practice la absolvenții universităților (lipsa practicii studenților-șomajul).

5. Revolte studentești (7 aprilie 2009 / dezordine socială, timp liber versuss interes scăzut de studii,tinerii șomeri)

Rolul autorităților publice

1. Misiunea Ministerului Educației

Ministerul Educației este organul de specialitate al administrației publice centrale care elaborează și promovează politica de stat în domeniul educației și formării profesionale, racordată la tendințele naționale și internaționale moderne de dezvoltare social-economică, asigurând accesul la educație pentru toți cetățenii Republicii Moldova pe parcursul întregii vieți. În conformitate cu actele normative. Acesta este responsabil de elaborarea și promovarea politicilor în diferite domenii, de asemenea și promovarea relațiilor internaționale în domeniul educației, integrarea sistemului educațional din RM în spațiul european, formarea cadrelor didactice și manageriale în sistemul de învățământ (2)

2. Misiunea CNAA

Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare cu statut de persoană juridică, este instituția administrației publice centrale în domeniul evaluării și acreditării organizațiilor din sfera științei și inovării, precum și al atestării cadrelor științifice și științifico-didactice de înaltă calificare.

3. Misiunea AȘM

Academia de Științe a Moldovei (A.Ș.M.) reprezintă unica instituție publică de interes național în sfera științei și inovării, este coordonator plenipotențiar al activității științifice și de inovare – în calitate de cel mai înalt for științific al țării - consultant științific al autorităților publice ale Republicii Moldova, are statut autonom și funcționează în baza principiilor autoadministrării. Academia de Științe desfășoară activitatea sa în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, Codului cu privire la știința și inovare, Acordului de parteneriat cu Guvernul țării, Statutului său, actelor legislative și altor acte normative. Una din preocupările de bază ale Academiei de Științe o constituie pregătirea și promovarea cadrelor științifice de înalta calificare.

4. Concluzia

A avut loc o schimbare majoră în sistemul educațional: debarasarea de un sistem centralizat, întemeiat pe programe standardizate, și axarea pe un curriculum fundamentat pe obiective, promovând un învățământ formativ; trecerea

de la un sistem ineficient de evaluare a elevului la unul reformat; manuale noi editate pe bază de concurs etc.

Meritul cel mai important și de durată al reformei a fost identificarea și dezvoltarea unor profesioniști competenți în elaborarea curriculumului, manualelor, evaluarea performanțelor școlare, formarea învățătorilor și profesorilor, toate acestea însemnând o investiție substanțială pentru sistemul educațional din Moldova.

Condițiile de evoluție umane determină integrarea drept una dintre dimensiunile majore ale dezvoltării. Crearea spațiului educațional unic constituie o premisă de bază a promovării valorilor europene, transformarea Europei în cea mai dinamică și competitivă din lume, fundamentată pe cunoaștere, capabilă de o creștere economică durabilă cu mai multe locuri de muncă.

5. Recomandări

Pentru promovarea mobilității se impun următoarele acțiuni:

- Participarea activă a studenților la proiecte și programe europene de mobilitate: Erasmus-Mundus, DAAD, TEMPUS-TACIS
- Schimb reciproc de studenți în baza acordurilor bilaterale
- Crearea unor servicii de informare și consiliere în problemele de cooperare internațională

Principalele acțiuni întreprinse de guvern în vederea reglementării decalajului dintre cererea și oferta pe piața de muncă, vizând optimizarea fluxurilor de studenți, sunt următoarele :

1. Adoptarea Hotărârii 434, cu privire la planurile unice de înmatriculare a studenților și elevilor de instituțiile de învățământ superior (3) , mediul de specialitate și secundar profesional, și adoptarea anuală în continuare a Planurilor de înmatriculare.

2. Reorientarea spre învățământul mediu de specialitate a tinerilor

3. Politici discriminatorii de desfășurare a admiterii prin divizarea absolvenților instituțiilor de învățământ după criteriul teritorial, după tipul instituției de absolvire sau după originea socială

4. Creșterea numărului de locuri finanțate de la buget și tendința de creștere a taxelor de studii

5. Criza mondială ne demonstrează și ne cere, ne impune să fie adoptat un management educațional multifuncțional la toate nivelele. Posibilități sunt, chiar reieșind din situația creată. Dar pentru aceasta este nevoie ca Ministerul Economiei, care tutelează Ministerul Educației în sensul promovării managementului, urmează să pătrundă în problemă fără a repeta greșelile anterioare.

6. Luând în considerație experiența unor state europene, spre exemplu Franța, sectorul privat în special, cât și cel public transferă în bugetul statului pentru învățământ un impozit de până la 3% din venit. Spre comparație, în Republica Moldova, instituțiile de învățământ de toate nivelele pregătesc generația în creștere și specialiștii pentru economia națională, care apoi sunt angajați în câmpul muncii fără ca angajatorii să restituie statului anumite recompense. Este necesar ca acest viciu să fie înlăturat

Bibliografie și referințe :

- I. (1) www.realitatea.net, Traian Băsescu „Universitățile-fabrici de diplome”.
- II. (2) Programul de dezvoltare strategic al Ministerului Educației al R.M.
- III. Cornel Ciurea, Leonid Litra „Impactul politicilor autorităților publice centrale asupra sistemului univertar din RM”, Chișinău, 2009.
- IV. Biroul Național de Statistică www.statistica.md
- V. Ana Guțu “Guvernarea în învățământul superior” ASE București, 2005.
- VI. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994.
- VII. Culiuc Al. Hotărîrea nr 434 din 25.04.2006 a Guvernului Republicii Moldova.
- VIII. Legea cu privire la învățământul Republicii Moldova din 22.02.1994.
- IX. Tavăluc Adrian. Uniunea Europeană – Republica Moldova: cooperarea în domeniul educației, Chișinău, 2010.

ETAPELE INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Guzun Aurel, student în anul IV, specialitatea Drept

Cațaveică Eugen, magistrul, lector universitar (conducător științific)

Construcția unei Europe unite este un lung proces în care alternează perioade de calm și etape decisive. Integrarea europeană nu poate fi decât progresivă. Ea nu poate fi comparată cu crearea Statelor Unite ale Americii sau unificarea statelor italiene pentru că Europa regrupează state și comunități umane care au tradițiile lor proprii.

Privită în timp, integrarea economică în cadrul Uniunii Europene poate fi stabilită ca un proces istoric desfășurat în perioada 1958 - 2000 (2002). Acest proces a parcurs trei etape fundamentale, și anume: a) uniunea vamală; b) uniunea economică; c) uniunea monetară.

a) Uniunea vamală. Constituirea Comunității Economice Europene în 1957 a avut ca obiectiv inițial crearea unei uniuni vamale între țările membre. Conținutul esențial al acesteia a fost: liberalizarea schimburilor comerciale prin desființarea taxelor vamale între țările membre și instituirea unui tarif vamal comun față de țările terțe, adică cele care nu erau membre ale Comunității. Aceasta fază, respectiv cea a uniunii vamale, s-a încheiat la 01 iulie 1968.

Comunitatea va avea la bază o uniune vamală, ce va acoperi întregul comerț cu bunuri și care va implica interzicerea tarifelor la importul și exportul de produse între Statele Membre, ca și a altor taxe cu efect echivalent¹. În iulie 1968, toate barierele tarifare și restricțiile cantitative la comerțul dintre statele Comunității erau eliminate.

b) Uniunea economică. Ulterior acestei faze a uniunii vamale, noi și noi domenii ce nu fuseseră prevăzute ca fiind direct legate de realizarea pieței unice, au fost încorporate ca părți componente ale acesteia: achizițiile publice, proprietatea intelectuală și industrială, legea firmelor, energia, politica fiscală, sistemul de plăți, protecția consumatorului, politica concurențială etc. În 1958, Comunitatea europeană se angaja într-un proiect extrem de ambițios: definitivarea pieței unice europene. "Cartea Alba pentru desăvârșirea pieței interne" prevedea

---

¹ Art.9 al *Tratatului de la Roma*, 1957.

282 de măsuri legislative necesare creării unei piețe interne a tuturor țărilor membre, în care, începând cu 01 ianuarie 1993, să nu mai existe control la frontiere. Era poate cel mai mare pas pe calea integrării economice pe care cele 12 state membre pe atunci îl faceau. Acestea au reușit să transforme 15 piețe naționale separate într-una singură².

c) Uniunea monetară. În 1997, Comisia europeană a prezentat Consiliului European de la Amsterdam un "Plan de acțiune pentru Piața Unică" cu măsurile prioritare necesare îmbunătățirii funcționării pieței unice a "Celor 15" în pregătirea introducerii monedei unice europene. Realizarea Uniunii Economice și Monetare va elimina costurile tranzacțiilor (aproximativ 1 % din PNB), precum și riscurile legate de cursurile de schimb³.

Piața Unică a devenit cea mai mare zonă de liber schimb a lumii, în care locuiesc 370 de milioane de oameni. Pe lângă membrii Uniunii Europene, mai include și Norvegia, Irlanda și Liechtenstein, iar pe viitor, ea va include și viitoarele state membre din centrul și estul europei⁴.

La baza creării Pieței Unice stau cele patru libertăți care au fost prevăzute, încă din 1957, în cadrul Tratatului de la Roma:

- a) libera circulație a bunurilor;
- b) libera circulație a persoanelor;
- c) libera circulație a serviciilor;
- d) libera circulație a capitalului.

Libera circulație a bunurilor

Libera circulație a bunurilor înseamnă eliminarea controlului la frontierele intra-comunitare. Alte bariere netarifare au fost cu timpul identificate, impunând acțiuni comunitare în noi domenii. În momentul de față nu mai există personal vamal la frontierele intra-comunitare. Singurele produse care mai sunt verificate ad-hoc, în diverse puncte, sunt drogurile și armele de foc. Noi bariere apar însă prin nerecunoașterea de către unele state a normelor naționale în anumite

² "How Is The EUROpean Union Running The Single Market ?", Office For Official Publications Of The European Communities, Luxembourg, 1996.

³ *Piata Unica a Uniunii Europene*, Bucuresti, Ed. RH Printing, 1999, p.2.

⁴ *How Is The EUROpean Union Running The Single Market ?*, Office For Official Publications Of The European Communities, Luxembourg, 1996.

domenii. Comisia europeană trebuie să rezolve anual aproximativ 300 de plângeri în acest sens. Din 1997, statele membre ale Uniunii Europene trebuie să informeze Comisia de fiecare dată când refuză să recunoască o norma acceptată într-un alt stat membru.

Piața Unică le ofera cetățenilor, în calitatea lor de cumpărători, posibilitatea de a se aproviziona cu bunurile necesare consumului propriu în oricare din statele membre ale Uniunii Europene, fără a plăti taxe de import sau fără a trebui să îndeplinească formalități la frontieră. Pentru a se evita fraudă, în cazul produselor supuse accizelor, există o serie de limite în ceea ce privește "consumul propriu". Aceste limite pot fi depășite dacă există dovada că ele vor face obiectul consumului propriu.

Firmelor, Piața Unică le ofera 370 de milioane de potențiali cumpărători, odată cu desființarea conceptelor de import - export în comerțul intra-comunitar.

Marea reformă din 1989 cu privire la T.V.A. a constatat în scutirea de obligația de a plăti T.V.A. la vama fiecărui stat prin care trecea produsul, regula fiind ca T.V.A.-ul se plătește o singură dată, către autoritatea fiscală din statul în care este importat produsul. Pentru firme, aceasta a însemnat desființarea celor aproximativ 60 de milioane de documente vamale ce trebuiau întocmite într-un an pentru astfel de operațiuni. Mai există încă probleme privind deducerea taxelor în cadrul asigurărilor sau al ipotecilor oferite de un alt stat membru⁵.

În Piața Unică, controlul calității se bazează pe principiul recunoașterii reciproce: dacă un produs este recunoscut ca răspunzând calitativ exigențelor unei țări membre în Uniunea europeană, el este automat acceptat în orice alt stat membru. Acest principiu asigură conservarea diversității europene, tradițiilor și cutumelor diverselor țări, ducând totodată la creșterea ofertei aflate la dispoziția cumpărătorilor⁶.

Libera circulație a persoanelor

Art.48 al Tratatului de la Roma prevedea crearea condițiilor pentru realizarea liberei circulații a persoanelor pe teritoriul comunității. Aceasta însemna abolirea oricărei discriminări bazate pe naționalitate în privința angajării,

---

⁵ *How Is The EUROpean Union Running The Single Market ?*, Office For Official Publications Of The European Communities, Luxembourg, 1996

⁶ *"Piata Unica a Uniunii Europene"*, Bucuresti, Ed. RH Printing, 1999, p. 3

a stabilirii salariilor și a condițiilor de muncă. Erau prevăzute excepții doar în cazul funcționarilor publici sau în cazuri justificate de argumentul securității sau sănătății publice. În momentul de față nu mai există un control al identității la frontierele intra-comunitare. Se mai depun încă eforturi pentru armonizarea politicilor sociale, recunoasterea diplomelor, repatrierea drepturilor la asistența socială, a pensiilor etc.

Progresul cel mai mare s-a înregistrat în domeniul sănătății și al siguranței la locul de muncă. Din 1993 a fost introdusă o directivă generală pentru a stabili un set de principii obligatorii pentru toate statele membre. De asemenea, au fost adoptate directive specifice, privind durata săptămânii de lucru, folosirea echipamentului de protecție etc. Toate statele membre, cu excepția Marii Britanii, au adoptat în 1989 Carta Socială a drepturilor fundamentale ale lucrătorilor și au subscris la Capitolul Social din Tratatul de la Maastricht, adoptând în 1994, Directiva privind crearea Consiliilor Muncii în firmele transnaționale. Acestea au obligația de a informa și consulta lucrătorii firmei în legătură cu deciziile care le-ar putea afecta viitorul. În 1997, Carta Socială a fost semnată și de Marea Britanie.

Carta Sociala reprezintă o declarație solemnă adoptată de șefii de stat și de guverne din 11 țări membre ale Comunității Europene la Consiliul European de la Strasbourg din decembrie 1989. Ea proclamă drepturi fundamentale în următoarele domenii:

1. libertatea de deplasare a forței de muncă;
2. locuri de muncă și salarizare;
3. condiții de viață și muncă;
4. drepturile persoanelor cu infirmități⁷;
5. libertatea de asociere și de negociere colectivă;
6. pregătirea profesională;
7. tratament egal al femeilor și bărbaților;
8. informarea, consultarea și participarea lucrătorilor;
9. protejarea sănătății și siguranța la locul de muncă;

---

⁷ Ibidem, p. 4.

10. protejarea copiilor și adolescenților;
11. drepturile persoanelor în vârstă;
12. protecție socială.

Libera circulație a serviciilor

Prevăzută în art.52 și 54 ale Tratatului de la Roma, această a treia libertate a însemnat faptul că firmelor dintr-o țară comunitară le este suficientă licența de funcționare din țara de origine, pentru a putea opera pe întreg teritoriul.

Deși sectorul serviciilor este cel ce ocupă cea mai mare parte a forței de muncă din Uniunea europeană (60 %), progresele în liberalizarea acestui sector sunt mai mici decât cele înregistrate în cazul circulației bunurilor. În domeniul serviciilor financiare, de exemplu, numai serviciile bancare erau pe deplin liberalizate la 01 ianuarie 1993. Serviciile de asigurări au intrat pe deplin în Piața Unică la 01 iulie 1994, cele privind investițiile la 01 ianuarie 1996, iar serviciile telecomunicațiilor la 01 ianuarie 2003. Noi domenii ale serviciilor, precum electricitatea, serviciile audio-vizuale și explozia serviciilor de informare on-line fac acum obiectul preocupărilor Comisiei⁸.

Libera circulație a capitalului

Implică abolirea controlului asupra tranzacțiilor de capital. Ea trebuie să meargă mână în mână cu armonizarea taxelor naționale pe capital, pentru a asigura o concurență corectă între țări cu fiscalitate redusă și cele cu fiscalitate ridicată.

Liberalizarea mișcării de capital a fost prima dintre cele patru care s-a realizat. O directivă de desființare a controlului pe capital a fost adoptată în 1988. Ea a fost urmată de alte directive pentru liberalizarea serviciilor bancare și financiare. Un element esențial, încă nefinalizat datorită divergenței de opinii între statele membre, se referă la modul de impozitare a economiilor.

Libera circulație a capitalului este acum o realitate a Pieței Unice. Cetățenii Uniunii sunt liberi să-și deruleze operațiunile bancare în oricare din statele membre ale Uniunii Europene⁹.

---

⁸ Ibidem, p. 5.

⁹ Ibidem, p. 6.

Crearea Pieței Unice a produs numeroase efecte importante în cadrul Uniunii Europene dintre acestea, putem aminti:

- crearea a 300.000 până la 900.000 de locuri de muncă suplimentare față de cele care se anticipau în lipsa Pieței Unice;
- o inflație mai mică decât în lipsa Pieței Unice;
- creșterea investițiilor cu 2,7 %;
- creșterea investițiilor străine directe în Uniunea europeană;
- reducerea decalajelor economice între diferitele state membre ale Uniunii Europene;
- reducerea cheltuielilor comercianților și transportatorilor europeni cu peste 5 miliarde de EURO, datorită desființării verificărilor la graniță¹⁰.

Piața Unică reprezintă astfel unul din succesele incontestabile ale Uniunii Europene, ea nu este nicidecum un capitol încheiat. Adâncirea continuă a integrării statelor membre ale Uniunii Europene face ca noi și noi domenii să fie integrate în Piața Unică.

Integrarea spectaculoasă a Societății Informaționale pe agenda tuturor economiilor avansate necesită dezvoltarea unei legislații coerente în Uniunea europeană, astfel încât să se poată mobiliza în mod eficient investițiile masive în infrastructura și serviciile cerute de acest sector în plină expansiune¹¹.

Întrucât Piața Unică are tot mai mult o vocație pan-europeană, ea are nevoie și de rețelele transeuropene pentru transport, energie și telecomunicații.

Pentru desăvârșirea Pieței Unice, Comisia europeană are în vedere șase acțiuni prioritare :

- 1) pregătirea Pieței Unice pentru lărgirea Uniunii Europene cu noi membri;
- 2) urmărirea mai strictă a modului în care legislația comunitară în domeniu este aplicată în statele membre; Comisia poate penaliza statele care nu aplică această legislație în mod corespunzător;

---

¹⁰ *How Is The EUROpean Union Running The Single Market ?*, Office For Official Publications Of The EUROpean Communities, Luxembourg, 1996

¹¹ *"When Will the EURO Be in Our Pockets ?"*, Office For Official Publications Of The EUROpean Communities, Luxembourg, 1996

3) confirmarea importanței Pieței Unice ca piatra de temelie a Uniunii Economice și Monetare;

4) consolidarea avantajelor Pieței Unice la nivelul cetățeanului, prin ridicarea standardelor de protecție a consumatorului, îmbunătățirea dimensiunii sociale și ecologice etc.;

5) adaptarea Pieței Unice la schimbările tehnologice (Societatea Informațională, Rețelele Transeuropene)¹².

Bibliografie:

1) Art.9 al *Tratatului de la Roma*.

2) "*How Is The EUROpean Union Running The Single Market ?*", Office For Official Publications Of The European Communities, Luxembourg, 1996.

3) "*Piata Unica a Uniunii Europene*", Bucuresti, Ed. RH Printing, 1999.

4) "*When Will the EURO Be in Our Pockets ?*", Office For Official Publications Of The EUROpean Communities, Luxembourg, 1996.

---

¹² "*Piata Unica a Uniunii EUROpe*", Bucuresti, Ed. RH Printing, 1999, p.7

COLABORAREA DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Munteanu Dumitru, student în anul IV, specialitatea Drept

Cațaveică Eugen, magistru, lector (conducător științific)

Astăzi suntem martorii oculari a evenimentelor ce vor deveni istorie, mergem în pas cu evenimente de o mare însemnatate atât pentru noi cât și pentru viitoarele generații. Republica Moldova cu pași încet dar fermi se apropie și tinde să fie parte a marii familii europene. Aceste evenimente de la bun început și-au lăsat amprentele în toate sferele vieții afectând fiecare om în parte și pe noi toți ca o națiune.

Pentru a implementa obiectivele de integrare europeană și pentru a constitui în RM o societate democratică, ministerul educației acorda o atenție deosebită colaborării cu Consiliul Europei, Comisia Europeană, organizațiile specializate ale ONU, Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est, Inițiativa Central-Europeană (ICE).

Integrarea europeană pentru RM este un proces gradual însoțit de ajustări la standardele europene și în acest scop RM în 1998-2008 a implementat Acordul de parteneriat și Cooperare Republica Moldova-Uniunea Europeană (APC). În 2010 Ministerul Educației a finalizat negocierile asupra Acordului de Asocierie Republica Moldova-Uniunea Europeană (filiera educație).

În prezent instrumentele în baza cărora RM colaborează cu UE sunt:

- Planul de Acțiuni al Republicii Moldova – priorități de reformă în domeniul integrării europene;
- Parteneriatul de Mobilitate Republica Moldova - Uniunea Europeană;
- Proiectele/programele Uniunii Europene pentru statele Parteneriatului Estic;
- Proiectele/programele comunitare de mobilitate în domeniul educației (TEMPUS, -Erasmus-Mundus, Jean Monnet, Youth in Action, Marie Curie și e-Twinning).

Pe parcursul a 17 ani de participare a Republicii Moldova în Programul TEMPUS, în țară au fost implementate cca. 60 proiecte TEMPUS în valoare de circa 13 mln. EURO. În perioada 2010-2011 sunt în derulare 16 proiecte TEMPUS de tip Comune și Structurale, în valoare de circa 3,25 milioane EURO.

În programul CE Erasmus Mundus sînt acceptați anual 5 candidați moldoveni pentru burse de master în centre universitare europene. În cadrul programului Erasmus Mundus Action II, Republica Moldova implementează 4 proiecte la care participă 6 universități din țară, beneficiind de burse de mobilitate de scurtă durată, circa 100 de burse anual.

Începînd cu anul 2010, Ministerul Educației participă activ în noua inițiativă a Comisiei Europene din cadrul Strategiei Dunării, participînd la coordonarea Priorității nr. 9 („Investiții în capitalul uman”), precum și în Grupul de conducere pentru prioritatea nr. 7 cu referire la domeniul educație.

Consiliul Europei

Obiectivul principal al Consiliului Europei este realizarea unei unități mai strînse între statele membre în scopul protecției libertății individuale, libertății politice și a statului de drept. Cooperarea în domeniul educației a Republicii Moldova cu Consiliul Europei ține de implementarea unor proiecte privind:

- cetățenia democratic;
- Procesul de la Bologna;
- predarea istoriei;
- procesul de renovare a curricula școlară;
- politica lingvistică;
- guvernarea învățămîntului superior.

Republica Moldova, în virtutea statutului său de membru al Consiliului Europei, participă la diverse proiecte și activități realizate în cadrul Comitetului pentru Educație și Comitetului pentru Învățămînt Superior și Cercetare.

Organizația Internațională a Francofoniei

În cadrul acestei organizații internaționale, menționăm în special, colaborarea cu Agenția Universitară a Francofoniei.

Agenția Universitară a Francofoniei (AUF), fondată în 1961 este o instituție menită să susțină cooperarea și solidaritatea între instituțiile universitare din lume, care utilizează în activitatea lor limba franceză. Agenția are în prezent 56 de universități membre dintre care fac parte și: Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea de Medicină și Farmacie «N. Testemițanu» din Moldova, Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat «Ion Creangă», Universitatea Agrară de Stat din Moldova.

În această calitate instituțiile de învățămînt superior beneficiază de numeroase programe/proiecte (burse de mobilitate pentru studenți, profesori și

cercetători, adaptarea cursurilor la exigentele occidentale, susținerea publicațiilor).

În 2003 Albania, RM a semnat memorandumul de Înțelegere între miniștrii educației și învățământului superior din țările Europei de Sud-Est, în 2007 rectualizat, iar în 2011 RM a aderat la Memorandumul de înțelegere privind rolul și organizarea Inițiativei Reformei Educației în Țările Europei de Sud-Est (ERI SEE).

Datorită semnării acestor tratate importante, Ministerul Educației beneficiază de o serie de oportunități în cadrul inițiativelor Consiliului Regional de Cooperare (CRC) pentru Europa de Sud-Est.

Platforma respectivă de cooperare este importantă și în contextul oportunităților de participare la diverse training-uri și instruirii, organizate pentru reprezentanții Ministerului Educației și cadrelor didactice din sistem. Anual circa 50 funcționari publici și cadre didactice participă la asemenea activități, cu impact benefic asupra dezvoltării politicilor educaționale naționale.

În cadrul aceleași platforme de cooperare, Ministerul Educației colaborează cu Reprezentanța **KulturKontakt**, Austria în Moldova, în special în domeniul învățământului secundar profesional, care acordă asistență în implementarea Proiectelor ce țin de învățământul secundar profesional cum ar fi Proiectul ECONET –dezvoltarea firmelor de exercițiu și Proiectul MOLAGRI – echiparea a 2 mini-fabrici în domeniul viti-vinicol în cadrul Școlilor profesionale din Nisporeni și Leova.

Pe parcursul ultimilor ani cu suportul **UNESCO** au fost organizate și susținute în Republica Moldova o serie de programe, proiecte, strategii ce vizează dezvoltarea, reformarea și modernizarea învățământului din Republica Moldova. Printre activitățile de bază menționăm:

1. Elaborarea și implementarea Strategiei naționale „Educație pentru toți”;
2. Planul național de acțiuni „Educație pentru toți”;
3. Lansarea Site educațional „ Educație Pentru Toți

Cu susținerea UNESCO, Moldova a fost elaborat și a difuzat în toate școlile din republică un CD educațional ce conține 120 de programe computerizate și manualul „Instruirea computerizată”.

Ministerul Educației conlucrează cu UNICEF în implementarea a trei programe, ce vizează învățământul preuniversitar:

- Program de dezvoltare timpurie;
- Protecția copiilor;

- Sănătatea, dezvoltarea și participarea tinerilor .

Colaborarea cu UNICEF are un impact benefic asupra modernizării curriculei școlare, procesului de dezinstituționalizare, asigurarea calității în învățământ, respectarea drepturilor copilului, acces și incluziune, eficiență și calitate, mediu sigur și sănătos, egalitate a genurilor, participarea copiilor, părinților și a comunității.

HOMOSEXUALITATEA CA PRINCIPIU EUROPEAN ȘI DEVALORIZATOR AL FAMILIEI

Cimpoacă Cristina, studentă în anul I, specialitatea Drept
Mihalache Iurie, doctor în drept, lector superior (conducător științific)

“Presiunile sunt făcute de cei vicioși , de cei suprasaturați , de cei care nu cunosc alt idol decît trupul și plăcerile lui. Problema gravă este că prin aceasta se legiferează egalitatea între bine și rău. Faptul că homosexualitatea poate să fie o alternativă la familie, pînă la urmă este un atentat la familia însăși , la această instituție fundamentală a oricărei societăți.

(Mitropolitul Bartolomeu Anania)

Procesul de extindere a Uniunii Europene a pornit din dorința clară de a crea premisele necesare unei uniuni cât mai strânse a popoarelor europene. Condițiile de bază pentru extinderea Uniunii Europene au fost stipulate prin Tratatul privind Uniunea Europeană care prevede că: "orice stat european poate cere să devină membru al Uniunii. Pe parcursul ultimilor ani , mai ales începînd cu anul 2009, observăm acutizarea solutionării problemei privind integrarea Moldovei în marea familie europeană. Moldova în calitate sa de stat pretendent la integrarea europeană trebuie să îndeplinească **criteriile de eligibilitate** definite de Consiliul European de la Copenhaga din 1993 și completate de Consiliul European de la Madrid din 1995. Acestea sunt:

1) criterii politice: instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului, precum și respectarea și protecția minorităților;

2) criterii economice: o economie de piață funcțională, precum și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul UE;

3) capacitatea de a-și asuma obligațiile de stat membru care decurg din dreptul și politicile UE inclusiv adeziunea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare.

În lucrarea mea doresc mai detaliat să abordez criteriul politic și anume respectarea și protecția minorităților sexuale, deoarece anume această îmbinare

de cuvinte stîrnește cele mai multe divirgențe între membrii societății noastre în ultima perioadă. Atîrnarea nonconformistă față de aceste persoane este tratată drept discriminare a acestora.

Conform legislației internaționale, discriminarea este orice diferență în tratament bazat pe un motiv interzis, care nu are o justificare obiectivă sau rezonabilă. Discriminarea împiedică exercitarea drepturilor într-o situație egală, din diverse motive: etnia, originea națională sau socială, limba, origine, gen, orientare sexuală, vîrstă sau dizabilități, religie sau credință etc.

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene este primul instrument internațional referitor la drepturile omului care interzice în mod explicit, în articolul 21 alineatul (1), discriminarea pe criteriul „orientării sexuale”:

„Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasă, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vîrsta sau orientarea sexuală”.

Conform DEX-ului, *discriminarea* politică prin care un stat sau o categorie de cetățeni ai unui stat sunt lipsiți de anumite drepturi pe baza unor considerente neîntemeiate.

Vreau să analizez dacă atitudinea majorității cetățenilor Republicii Moldova din care fac parte și eu, față de minoritățile sexuale, într-adevăr este discriminatorie? Prin ce se manifestă încălcarea drepturilor minorităților sexuale și care anume drepturi le sunt încălcate? Oare legiferarea căsătoriilor unisex, permisiunea adopției copiilor de aceste familii, nu duce la implimentarea așa zisei “Teorii a miliardului de aur”?

Umanitatea deplină a implicat întotdeauna două genuri diferite - bărbat și femeie, care sunt dependente reciproc și care se raportează unul la altul într-o manieră unică.

Biblia spune că activitățile homosexuale reprezintă un păcat și ne învață în mod specific faptul că homosexualitatea este rezultatul respingerii și a nesupunerii fata de Dumnezeu. Cînd anumite persoane-și continuă viața-n păcat și necredința, Biblia ne spune că Dumnezeu “îi lasă în voia lor” pentru a savirși păcate și mai mari, cu scopul de a le arata inutilitatea și lipsa de speranță în

viață departe de Dumnezeu. Dumnezeu nu a creat oamenii cu dorințe homosexuale. Cartea sfântă ne spune că oamenii devin homosexuali din cauza păcatelor, dar și ca urmare a propriei lor alegeri în această privință. Eu cred că pot exista persoane care se nasc cu o înclinație mai crescută pentru a deveni homosexuali, după cum exista oameni, care se nasc cu o înclinație către violență, furie, îi da oare asta însa dreptul să se dedice violenței, furiei să le practice pe acestea în viața sa? Sigur că nu. Același lucru este perfect valabil și în cazul homosexualității.

Nu doar Biblia, dar și marii psihoterapeuți: Sigmund Freud, C.G. Jung și Alfred Adler au văzut homosexualitatea ca pe o nevroză, expresie a unui conflict inconștient din copilărie, nerezolvat.

Ulterior, terapeuți și cercetători ca Anna Freud, Irving Bieber și C. W. Socarides au adus o contribuție substanțială la înțelegerea în profunzime a homosexualității. Anna Freud a identificat un factor motivațional important pentru dorința homosexuală: angajându-se în activități homosexuale, un bărbat încearcă să-și "repare" identificarea cu genul masculin, pe care nu a realizat-o ca băiat. Bieber a constatat că o relație defectuoasă între tată și băiat constituie o caracteristică tipică în biografia unui bărbat homosexual. Aceste studii nu au fost niciodată contrazise. Din literatura studiată am aflat ca pînă în 1973 homosexualitatea era catalogată ca tulburare, în rînd cu alte posibile diagnostice stabilite de Asociația Americană de Psihiatrie (APA). Revoluția sexuală din anii 1960 ceruse abolirea familiei și o sexualitate liberă pentru toată lumea. Acesta a constituit temeiul pentru mișcarea homosexualilor, care propaga sloganul: **“Dacă îți place, înseamnă că e bun.”** Acest slogan a simbolizat o schimbare radicală a valorilor umane, care a condus la crearea unor noi concepte despre om, sporind în același timp și devalorizarea conceptului religios. Fiind un subiect mediatizat, observăm că mișcarea homosexualilor nu mai solicită ajutor pentru înțelegerea lor, pentru a se face mai multe cercetări asupra cauzelor sau ajutor pentru depășirea structurilor emoționale homosexuale, ci pretind recunoașterea ca ”stil alternativ de viață” și anume aceasta cerință nu o putem înțelege și nici accepta. În anii '70 ai secolului trecut orice cercetare asupra cauzelor homosexualității au devenit tabu. Orice studiu psihanalitic, care nu se alinia sloganului ”homosexualitatea este buna și normală” era eliminate din toate sursele de informare și considerate “incorecte politic”. Oare aici nu se vadește o încălcare a drepturilor fundamentale a omului?

În consecință, conchidem că atât religia, cât și știința demonstrează că homosexualitatea contravine legilor naturii. Bărbatul și femeia sunt matricea continuității pe pamânt și asta este lege, iar o lege trebuie respectată de toți. Oare prin faptul că ne dorim o societate sănătoasă, formată din familii tradiționale: mama – femeie, tata – bărbat și copii născuți din dragostea acestora, încălcăm drepturile minorităților sexuale sau îi discriminăm cumva? Evident că nu! Dimpotrivă, cred că ne apărăm viitorul, ziua de mâine. În familia homosexualilor, gay sau lesbiene, cum poate fi educat un copil? Doar el are nevoie pentru a se dezvolta armonios, de doi părinți, de ambele sexe, care să îndeplinească rolurile firești ale fiecăruia dintre aceștia. Absența fiecăruia dintre ei pereclitează dezvoltarea copilului, lipsindu-i modelele etalon de comportament.

Se vehiculează că se încalcă drepturile minorităților sexuale, dar prin ce? Doar ei ca cetățeni ai Republicii Moldova dispun de toate drepturile și libertățile fundamentale prevăzute de Constituție, posedă capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu deplină. Legea elaborată de oameni le permite minoritatilor sexuale toate drepturile, inclusiv admite existența acestora, însă să nu uităm de existența legii supreme, legii naturii, căreia nu ne putem împotrivi, doar trebuie să-o respectăm și să emitem legile noastre omenești în corespundere cu cerințele acesteia. Prin urmare, cred că ar fi incorrect să modificăm legea supremă a statului și întreaga legislație, reieșind din cerințele minorităților sexuale. Doar ei sunt cei care merg împotriva naturii.

Părerea mea e că anume ei, minoritățile sexuale, sunt cei ce ignoră drepturile, și anume, gay nu recunosc rolul femeii în familie și respectiv lesbienele nu tolerează rolul bărbatului. Cel mai mult în cazul unor asemenea familii au de suferit copii, dreptul cărora se încalcă prin lipsirea acestora de mama, în cazul familiilor gay sau tata, în cazul familiilor de lesbiene. De ce trebuie ca acest fenomen să fie promovat în lume, dacă el contribuie substanțial la surparea familiilor? Oare nu este și aici un interes al cuiva? Spun asta referindu-mă la așa zisa “Teorie a miliardului de aur” - Ideea Noii ordini mondiale care constă aproximativ în următoarele: pe planetă sunt prea mulți oameni, ar trebui să rămână doar cei mai buni, adică bogații - aproximativ un miliard de oameni, și atunci va veni epoca de aur. Și nu este o concepție bătută în cuie sau care ar fi dovedită, este concluzia mea la care am ajuns studiind mai multă literatură ce gravita în jurul subiectului respectiv. Cred că și promovarea

homosexualitatii este un mijloc de realizare a acestei teorii, deoarece se stopează creșterea demografică , generînd îmbătrînirea populației pe glob. Reiese că de cele mai multe ori în spatele cuvintelor promițătoare (egalitate în drepturi, respectarea drepturilor etc) se ascund planuri de acțiuni distructive. Pentru a promova o idee într-o societate, este necesar pregătirea acesteia pentru primirea și acceptarea ideii.

Studiile recente realizate în Olanda, SUA și Noua Zeelandă au arătat că bărbații și femeile cu un stil de viață homosexual suferă mult mai des de anxietate, tulburări de regim alimentar și depresii majore (bărbații), precum și de abuz de droguri (femeile) în comparație cu cei care nu au un asemenea stil de viață. Durata de viață a bărbaților homosexuali este cu 8 la 20 de ani mai scurtă decât a celorlalți bărbați.

Și totuși am ajuns la concluzia că acest fenomen “homosexualitatea” este unul de autodistrugere, de surpare a valorilor umane, fără ca acest lucru să fie prea bine conștientizat de ei. Observăm în lume o acomodare la aceste dizabilități ale societății și cred că din momentul în care homosexualitatea nu mai este văzută ca nefirească, ea devine acceptată și încetează orice acțiune împotriva ei. Iar a nu mai face distincție între boală și sănătate, înseamnă a nu mai trata pe nimeni și bine ne dăm seama că netratarea unei boli, duce la moarte, iar în cazul nostru, la moartea neamului omenesc.

După părerea mea homosexualitatea contravine total legilor naturii - legile supreme ale universului, chiar și-n cazul animalelor, a păsărilor este strict respectat acest fenomen: femela – mascul, iar dacă abordăm legitățile fizicii și acolo observăm că doar polii opuși se atrag (+, -) Prin urmare, noi, oamenii, cei care ne considerăm superiori lumii, fiind înzestrați cu rațiune și inteligență, suntem cei care mergem împotriva naturii, prin asta ne autodistrugem. Acceptarea homosexualitatii amenință societatea în general, perturbă valorile familiei tradiționale – celula vie a societății.

Părearea mea generală vizavi de acest subiect este una obiectivă, nu este una propagandistică și poate nici nu toți sunt de acord cu ea, dar totuși cred, că am ajuns astăzi prea departe, suntem în situația în care activiștii homosexuali ne cer nouă, creștinilor, să ne schimbăm crezul pe care l-am rostit de două mii de ani și în care proslăvim moralitatea, în schimbul unor modificări de integrare a acestor persoane în arealul nostru de valori. Nu!!! Sunt categoric împotriva

acestei abateri de la normalitate, deoarece nu vreau sa educăm o societate bolnavă căreia să ne conformăm. Și după cum stau lucrurile, ceea ce azi pare a fi anormal, mâine s-ar putea să devină normal, așa cum s-a întâmplat și cu homosexualitatea, cu 50 de ani în urmă era ceva ilegal, dar azi? Și atunci mă întreb, “LUME UNDE MERGEM”? Și trebuie să tinem cont că masculinitatea și feminitatea noastră ne readuce aminte că suntem creați pentru a ne completa reciproc, suntem creați să ne mișcăm de la ceea ce suntem la ceea ce nu suntem: bărbatul către femeie, femeia către bărbat și împreună către Dumnezeu.

Bibliografie:

- 1) Gordon Wheeler, Mark McConville; Psihologia dezvoltării. Editura Gestalt Books, 2010.
- 2) www.homosexualitate.ro
- 3) www.gotquestions.org
- 4) www.contracurentului.com

CASTRAREA CHIMICĂ – O PROFUNDĂ DILEMĂ MORALĂ

Busuioc Nicolae, student în anul II, specialitatea Drept
Greco Raisa, dr. hab., conf. univ. (conducător științific)

Ce se înțelege prin termenul de “castrare chimică”?

Castrarea chimică (conform reglementării date în Legea este o tehnică de a reduce dorința sexuală prin intermediul administrării de substanțe hormonale ce reduc nivelul testosteronului, inhibând astfel dorințe sexuale. Această tehnică este folosit în Statele Unite și unele țări europene pentru a lupta în domeniul infracțiunilor împotriva libertății și inviolabilității sexuale¹

„Castrarea chimică” - prin prisma legislației Republicii Moldova

Prin Legea Republicii Moldova pentru completarea unor acte legislative, nr.34 din 24.05.2012 [1], în vigoare din 01.07.2012, cadrul sancționator subsecvent prevăzut la art.98 CP RM, a fost suplimentat cu o nouă măsură de siguranță, denumită – castrarea chimică (lit.b¹) alin.(2) art.98 CP RM). Așa cum rezulta din prevederile alin.(2) art.104¹ CP RM, aplicarea castrării chimice, concomitentă unei pedepse principale, constituia o obligație a instanței de judecată, dacă ea va reține la calificare: circumstanțele agravante ale violului prevăzute la lit.a) alin.(3) art.171 CP RM (violul persoanei care se află în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului) și la lit.b) alin.(3) art.171 CP RM (violul unei persoane minore în vârstă de până la 14 ani) sau varianta agravată de la lit.a) alin.(3) art.172 CP RM (acțiuni violente cu caracter sexual care au fost săvârșite asupra unei persoane despre care se știe cu certitudine că nu a atins vârsta de 14 ani). Dimpotrivă, în acord cu prevederile alin.(3) art.104¹ CP RM, aplicarea acestei măsuri de siguranță este lasată la discreția instanței în cazul săvârșirii infracțiunilor de la art. 171 alin.(2) lit. a), alin.(3) lit. c)-f), la art.172 alin.(2) lit. a), alin. (3) lit. a¹)-e) CP RM. Deci, punctul de convergență la care se raportează castrarea chimică obligatorie îl constituie atentarea la inviolabilitatea sexuală a minorului, iar în cazul castrării chimice discreționare, atentarea la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei.

Utilizarea de castrare chimică este combătută și declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională la data de 4 iulie 2013, argumentînd că instituirea obligativității de aplicare a măsurii de siguranță castrarea chimică contravine dreptului fundamental la integritate fizică și psihică a persoanei, garantat de articolul 24 din Constituție și articolul 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Această măsură fiind aplicată **contra voinței persoanei, fără o concluzie medicală prealabilă și fără o supraveghere medicală ulterioară aplicării** reprezintă în sine tratament inuman. Curtea a reținut că prevederile legale contestate vin în contradicție cu concluziile Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), potrivit cărora aplicarea automată a castrării chimice în cazul unor anumite categorii de infracțiuni este inacceptabilă, iar **decizia cu privire la aplicarea tratamentului urmează a fi luată în baza unei examinări individuale**. Potrivit concluziilor CPT, castrarea chimică poate fi aplicată **doar cu acordul condamnatului, iar persoana trebuie informată despre efectele adverse ale tratamentului.**²

Însă, conform surselor mass-media și statisticilor, de două decenii, Republica Moldova este unul dintre statele-țintă pentru turismul sexual, deoarece prin combinația de sărăcie și slabă guvernare, RM este deosebit de vulnerabilă la acest tip de exploatare. În afară de faptul că este cea mai săracă țară din Europa, turismul sexual ia amploare și prin regiunea separatistă transnistreană a R.M., care este, de facto, una necontrolată de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova.

Pînă la adoptarea legii care prevedea expres că cei care atentează la inviolabilitatea sexuală a unei persoane ar putea fi pedepsiți prin castrare chimică, motiv care încurajează „exodul” masiv în țara noastră de așa-ziși „prieteni ai copiilor” cu bani mulți și dornici de dragoste.

În ultimii cinci ani (perioadă supusă verificării), conform datelor MAI, 15 persoane au fost trase la răspundere penală în mod repetat pentru săvârșirea infracțiunilor în sfera vieții sexuale, îndreptate împotriva minorilor. Chiar dacă Codul Penal al R.M. conține pedepse aparent suficiente pentru aceste infracțiuni, studiul pedepselor efectiv aplicate în ultimii cinci ani pentru infracțiunile cu caracter sexual arată că ele sunt vădit insuficiente pentru a contribui la dezrădăcinarea acestui fenomen. În aceste condiții violatorii se întorc în mediul lor obișnuit, într-un termen care nu depășește doi ani. Adesea aceștia recidivează.

Procedura va fi efectuată în ultimele trei luni de detenție, pentru a preveni unele erori judiciare. Legea mai prevede ca persoanele care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală ce atentează la inviolabilitatea sexuală a altei persoane, inclusiv a minorilor, să fie castrate chimic, prin decizia instanței de judecată. Castrarea chimică va fi realizată de instituțiile penitenciare, de comun cu instituțiile medicale, conform Regulamentului cu privire la modul de executare a măsurii de siguranță castrarea chimică aprobat de Guvern, în ultimele 3 luni de ispășire a pedepsei închisorii.²

“Castrarea chimică” – abordarea în alte state ale lumii

Castrarea chimică se aplică și în alte state ale lumii cum ar fi în Rusia (care a adoptat în octombrie 2011 o lege similară), Suedia, Danemarca, SUA sau Cehia, țară în care pedofilii sunt castrați chirurgical. În Germania, castrarea chimică a delincvenților sexuali e voluntară, și duce la reducerea pedepsei cu închisoarea. În Polonia procedura a fost legalizată în septembrie 2009, lipsind caracterul benevol al acestei măsuri, decizia finală privind aplicarea acestei sancțiuni fiind luată de către instanța de judecată, cu cel puțin șase luni înainte de a fi eliberat din penitenciar, iar în cazul victimelor violurilor în vârstă de până la 15 ani castrarea chimică a făptuitorului este obligatorie. Autoritățile din Marea Britanie au oferit pedofililor posibilitatea să recurgă la o astfel de procedură, măsura neavând un caracter obligatoriu, iar Spania intenționează să introducă sterilizarea chimică, după ce, din neglijența unui judecător, un violator a rămas în libertate și a omorât un copil. Și în Franța se află în dezbatere un proiect similar, propus încă din anul 2009, președintele francez Nicolas Sarkozy fiind recunoscut drept un susținător al acestui proiect legislativ.

Parlamentul Macedoniei la fel a adoptat o lege care prevede ca pedofilii aflați la a doua abatere să fie castrați chimic, însă activiștii pentru drepturile copilului susțin că pedeapsa este în continuare prea blândă.

În Polonia, amendamentul, propus de guvernul liberal al lui Donald Tusk, cu privire la aceeași lege vizată mai sus a fost aprobat de 400 de deputați. Un membru al Parlamentului a votat împotriva, iar doi s-au abținut. Tribunalul va trebui să țină cont de opinia psihiatrilor, sexologilor și psihologilor, înainte de a recomanda terapia stabilită pentru fiecare caz în parte.

Între timp, potrivit statisticilor, în Germania, în urma castrării chimice benevole a persoanelor care au comis violuri în privința minorilor, recidiva privind violul s-a redus de la 84% la 3%.

“Castrarea chimică” – tratament reversibil

Într-un raport recent al Consiliului European, care apară drepturile omului, se menționează: "Castrarea chirurgicală înseamnă mutilare, este o intervenție ireversibilă ce nu poate fi considerată necesitate medicală în tratarea agresorilor sexuali". Prin urmare, aduc la cunoștință apărătorilor înverșunați ai drepturilor omului că castrarea chimică este un tratament reversibil și care în caz de necesitate poate fi stopat și ca consecință are loc regenerarea testosteronului. Această procedură constă în administrarea de 3-4 ori pe an a aceluși medicament cu prin injectarea preparatului special pe parcursul a 3 ani de zile. **În timpul în care se face acest tratament este necesar de a se face și tratamentul psihiatric și psihologic.**

Concluzii

Menționez că violul și acțiunile violente cu caracter sexual constituie încălcări grave, directe și brutale aduse valorilor sociale cu privire la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei. Infracțiunile date se caracterizează printr-un pericol social sporit, aducând în primul rând, o atingere nemijlocită inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei, provocând și consecințe profund dăunătoare pe plan social, întrucât respectarea atributelor inalienabile ale personalității umane în sfera vieții sexuale constituie una din bazele existenței societății. Chiar și Curtea Constituțională a remarcat faptul că „aptele legate de acțiuni violente cu caracter sexual poartă un caracter deosebit în situația când sunt îndreptate împotriva copiilor. Dreptul la demnitate umană și integritate psihologică implică o atenție deosebită în cazul în care un copil este victima violenței însă din păcate s-a expus contra și a declarat această lege neconstituțională, poziționând în opinia mea drepturile infractorilor (ca oameni) mai presus decât drepturile copiilor.

Spre final, afirm că sunt adeptul ”castrării chimice”, dar în același timp conștientizez că societatea noastră nu este pe deplin pregătită, această lege trezându-mi o mulțime de întrebări, cum ar fi: ce părere are societatea civilă?, deoarece știm că această lege a fost adoptată ca un șir de alte legi fără consultația societății civile”. Într-o țară cu un grad înalt corupție, mă întreb dacă vor fi

pedepsiți cu adevărat cei care o merită și dacă nu vor fi supuși acestei proceduri oameni nevinovați. O justiție coruptă va putea da astfel de aprecieri?. Mă întreb: de unde va fi procurată substanța respectivă, din care bani, cine va monitoriza procesul de achiziție etc.?”. Însă cealaltă parte a monedei prevalează asupra tuturor întrebărilor apărute, și anume “drepturile copiilor”. Aș sugera apărătorilor ai drepturilor omului să atragă atenția la acest segment, la care din câte cunoaștem, statul nostru are mari restanțe. Peste tot se vorbește despre dreptul superior al copilului. În practică, însă, el nu numai că nu este superior, dar e pus mai jos decât cel al infractorului. Astfel mă conving că legea a rămas de partea pedofililor, cu toate că datele la Ministerul Afacerilor Interne al R.M. arătau o diminuare simțitoare a cazurilor de când legea intrase în vigoare.

Formulez două propuneri, pentru revizuirea repetată a acestei legi, și anume propun ca:

1. Pentru persoanele care comit pentru prima oară infracțiuni cu caracter sexual, să se ofere posibilitatea de aplicarea acestei măsuri de siguranță voluntar, cu reducerea pedepsei de închisoare.

2. Pentru persoane care comit infracțiuni cu caracter sexual împotriva minorilor și cei care, după ce și-au ispășit pedeapsa pentru prima dată, apoi recidivează legea cu privire la “castrarea chimică” să aibă un caracter obligatoriu.

3. Concluzia expertiziei medico-legale înainte de administrarea properatului (Legea F.R. alin.(5) pct.(d)).

Bibliografie

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Chemical_castration (traducere din limba engleză).
2. Fragment din hotărârea Curții constituționale cu privire la Declarația neconstituționalității măsurii de siguranță „castrarea chimică”.
3. Legea pentru completarea unor acte legislative nr.34 din 24.05.2012, art 104¹ (4).
4. Codul Penal al Republicii Moldova.

PERSPECTIVELE AJUSTĂRII ÎNVĂȚĂMÎNTULUI JURIDIC DIN REPUBLICA MOLDOVA LA STANDARTELE EUROPENE

Fortună Valeria, studentă în anul I, specialitatea Drept
Mihalache Iurie, doctor în drept, lector superior (conducător științific)

În Republica Moldova, învățămîntul juridic este marcat de o distinctă tradiție și nu reprezintă un fenomen străin, atît din punct de vedere al principiilor și formelor de organizare a învățămîntului, cît și din perspectiva formelor concrete de activitate educațională. Învățămîntul și educația au fost dintotdeauna determinate social-istoric. Direcția de edificare a unui concept universitar modern și calitativ reprezintă o prioritate națională.

Reforma învățămîntului juridic autohton demarează concomitent cu formarea Republicii Moldova ca stat suveran și independent, la 27 august 1991. Această realitate era dictată de imperativele timpului. În noua atmosferă, de renaștere spirituală și națională a țării, de revenire a dreptului moldovenesc în albia familiei de drept romano-germanice, învățămîntul juridic, după evenimentele din ultimul deceniu al secolului trecut, și-a restabilit statutul și prestigiul în viața societății, formulând principalele doleanțe în materie – promovarea unui învățămînt juridic atractiv, competitiv, flexibil și transparent.

Învățămîntul juridic în Republica Moldova este fidel rigorilor de integrare europeană, aspirînd spre realizarea standardelor naționale de formare a juriștilor și fiind determinat de conținutul Legii Învățămîntului Republicii Moldova și al Concepției politicii de cadre juridice, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 30 octombrie 2002 nr.1385. Conform prezentei Concepții, statul are sarcina de a pregăti juriști, a căror activitate să fie strîns conjugată cu exigențele etapei de reforme, parte componentă a căreia o constituie reforma de drept și judiciară.

Însă activitatea organelor statale centrale vizavi de amendarea, reformularea și modificarea concepției învățămîntului juridic nici pe departe nu s-a finalizat și continuă pînă la reintegrarea organică a acestuia în sistemul învățămîntului universitar european, normalizarea vieții și activității universitare în țară. Îmbunătățirea perpetuă a legislației este necesară deoarece învățămîntul

juridic nu este organizat static și nu poate rămâne permanentă, căci realitatea socială, din care face parte, evoluează fără întrerupere. Doar prin eforturi intelectuale se poate produce îmbunătățirea ascendentă a legislației

Valorificând o mare parte din tradițiile democratice interbelice Republica Moldova și-a înscris parcursul pe Drumul European, asimilând, într-un mod care se impune a fi creator și adaptiv la relațiile din țara noastră, valorile europene. În acest context, învățământul juridic a obținut noi dimensiuni inovatoare.

O etapă importantă în armonizarea învățământului juridic autohton la standardele europene în materie este adoptarea Sistemului European de Credite Transferabile, începând cu anul universitar 2003-2004. Însă spre regret, după constatarea experților din cadrul IDIS „Viitorul”, relevată în cadrul studiului „Sistemul de învățământ superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna: 2005-2011” s-a relevat faptul că, deși sistemul de credite transferabile garantat de procesul Bologna este unul automat, în realitate, de cele mai multe ori, în cazul unui transfer de la o universitate la alta, studentul trebuie să susțină examene, fără a fi luate în considerare creditele obținute anterior. În acest spațiu se impune a fi remarcat faptul că unul din fenomenele cele mai acute cu care se confruntă țara noastră rezidă în natura crizei învățământului. De menționat că în învățământul juridic se produc procese care necesită o analiză temeinică. Învățământul juridic este departe de integrarea în spațiul universitar unic, despre care amintesc documentele semnate de Ministerul Educației. Aceste fenomene și tendințe, idei și fapte, menționate tacit, sunt cele mai importante fenomene cu care se confruntă învățământul juridic moldovenesc la etapa actuală.

Mutațiile din societatea contemporană, în mod special democratizarea socială, au favorizat accesul, practic nelimitat al tinerilor, la studii universitare. Drept răspuns la demersul pentru o societate democratică și un stat bazat pe drept, a crescut considerabil și numărul de candidați la rolul social de student în drept, iar concomitent cu aceasta și numărul cadrelor didactice universitare, investițiile în învățământul universitar în această perioadă fiind reduse;

- Transformându-se în învățământ superior de masă imaginea facultăților de drept și interesul de a cunoaște legile s-a diminuat considerabil;
- Pericolul rezidă în faptul că tineretul, slab pregătit în instituțiile preuniversitare, a pierdut contactul cu trecutul și prezentul și se califică ca o pătură nouă de „tineri domni”, cultivând „parazitarea” și situându-se la nivel extrem de slab al culturii generale;
- Pregătirea juriștilor necalificați poate să influențeze negativ imaginea

de ansamblu a dreptului;

- Accesul facil la studii universitare nu este însă atât o libertate și o garanție socială, cât mai ales o consecință a situației economice precare a universităților și a cadrelor didactice universitare, care, pentru a putea supraviețui, s-au oferit să-l înmatriculeze la studii pe orice tânăr dispus să achite taxa de studii. În consecință, s-a creat un decalaj major între cererea pentru servicii educaționale și oferta universităților, cât și între cerere și ofertă pe piața muncii. Astfel, universitatea modernă din Republica Moldova este forțată să-și desființeze propria identitate – cea de centru academic și științific –riscând să devină o instituție de prestare a serviciilor educaționale;

- S-a constatat că orientarea școlară și profesională (OȘP) a studenților în drept, în toate instituțiile de învățământ juridic, se realizează sporadic, de la caz la caz, fără a fi coordonat de un concept educațional, altfel spus OȘP la facultățile de drept în Republica Moldova nu se efectuează. Adolescenții optează pentru profesia de jurist fără a fi ghidați de anumite criterii de alegere a profesiei: capacităților și aspirațiilor personale, piața muncii, caracteristicile profesiei, etc.

- Universitățile s-au transformat într-un teatru, pe scena căruia se perindă tot felul de personaje dezintegrate din punct de vedere moral și valoric, inapte să-și asume funcția de profesor.

- Trebuie să se stabilească și să se organizeze judicios proporția între numărul profesorilor din interiorul instituției și cei care vin în contact cu ei – studenții, deoarece stilul activității rectoratului constituie și un model de comparare ce exercită influență asupra imaginii instituției. Complexitatea acestor relații amplifică eficiența managementului educațional-universitar;

- Rămâne încă nesincronizată problema disciplinelor studiate, conținutul procesului de studii, esența învățământului juridic.

În această situație, formulăm, în mod firesc, eterna problemă: ce-i de făcut? Va trebui eliminată această situație. Regulile trebuie respectate de toată lumea, dar cu precădere de cei care sunt implicați în exercitarea învățământului juridic.

- Instruirea în instituțiile de învățământ, de orice nivel, care pregătesc cadre juridice trebuie să se desfășoare doar în corespundere strictă cu standardele stabilite de Ministerul Educației, Tineretului și Sportului;

- Învățământul juridic trebuie realizat de oameni integri din punct de vedere moral, care să se plaseze deasupra tuturor preocupărilor și priorităților proprii, în interesul general, slujind cu abnegație binele societății. De aici derivă și ideea că acel care nu are vocație să facă acest lucru nu are ce căuta în viața

universitară, iar cei care au demonstrat că nu posedă o asemenea vocație, trebuie să părăsească grabnic învățământul superior;

- Apare mai stringent ca niciodată problema ca la catedrele din sfera juridică să pătrundă și să activeze lectori tineri, care sunt profesioniști și să profeseze în exclusivitate după principiul meritului;

- E cunoscut faptul că nu poți să soliciți profesorilor să ofere foarte mult, ca rezultat și calitate a activității lor, iar statul să le ofere extrem de puțin. Statul, care își neglijează profesorii, nu le acordă salarii corespunzătoare, își surpă singur temeliile. De aici concluzia că dacă și salarizarea s-ar alinia la standardele europene abia atunci vom avea șanse reale de succes.

La nivel european există o preocupare permanentă în sensul aplicării unor politici armonizate în domeniul calității învățământului superior în vederea adaptării acestuia diferitelor contexte economice, sociale, și culturale ale țărilor membre ale Uniunii Europene.

În Republica Moldova deasemenea au existat și există preocupări cu privire la calitatea învățământului superior în general și a învățământului juridic în particular. Un pas important făcut recent de către Republica Moldova a fost implementarea unui proiect în cursul anului 2014, în colaborare cu România, mai exact cu Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior cu referire la o evaluare externă a calității învățământului juridic din Republica Moldova. Posibil, datorită acestui parteneriat să fie cunoscută realitatea calitatea învățământului superior din Republica Moldova, astfel realizându-se ierarhizarea diferitor instituții de învățământ superior în funcție de calitatea studiilor oferite, precum și de calitatea cercetării științifice, de prestigiul profesional și social etc. Defapt, strategia învățământului superior, stabilește orientările conceptuale și mecanismele de modernizare a învățământului superior din Republica Moldova prin prisma procesului de la Bologna. Această strategie cuprinde III etape de implementare. La moment țara noastră se află la cea de-a 3-a etapă, cea a *edificării sistemului de învățământ superior al societății post-industriale, capabil de auto-organizare și auto-dezvoltare*. Însă în linii mari, putem spune că pedagogii nu sînt foarte încântați de reformele propuse, întrucît din partea lor este cerut un efort suplimentar, legat de adecvarea planurilor de studii, reducerea orelor de predare și a normei didactice, fapt care conduce și la micșorări salariale.

Deși au fost realizate anumite progrese, Republica Moldova rămîne în urma statelor occidentale în ceea ce privește starea autonomiei universitare. Principalele probleme ale autonomiei universitare în Republica Moldova rămîn a fi

dependența excesivă a instituțiilor de factorul politic, ineficiența procesului de finanțare a sistemului universitar și imposibilitatea desfășurării unei activități științifice serioase din cauza subordonării instituțiilor în fața Academiei de Științe

- Promovarea parteneriatului profesor-student
- Modernizarea infrastructurii universitare
- Promovarea parteneriatului între sistemul de învățământ superior public și cel privat.

PARTICULARITĂȚILE DE CONSTITUIRE ȘI FUNCȚIONARE A COOPERATIVELOR DE PRODUCȚIE, ÎNTREPRINZĂTOR ȘI CONSUM

Țurcan Grigore, anul III, IRIM

Balan Andrei, doctorand, lector superior (conducător științific)

1. Noțiunea și caracteristica cooperativelor

Noțiune. Cooperativa este o formă de asociere liberă în care mai multe persoane organizează activități de producție, de distribuție și prestări de servicii, bazate pe principiul întraajutorării.

În viața de zi cu zi și în literatura de specialitate cooperativele adeseori sînt numite „societăți cooperatiste”, deoarece se aseamănă cu niște societăți, fiind alcătuite din cel puțin 5 membri.

Această formă de asociere s-a născut încă în secolul trecut. Prima cooperativă a fost înființată în anul 1844, în Anglia, după care s-au creat și altele. În Franța s-au fondat cooperative de producție care își propuneau să efectueze în comun lucrări de construcție sau să realizeze diferite produse pe care să le vîndă, iar beneficiile rezultate să fie împărțite între asociați¹³.

Prin **cooperativă** înțelegem o organizație de comerț formată prin asocierea liberă a unui grup de persoane (mici producători, meseriași, întreprinderi), pentru producerea, cumpărarea, vînzarea în comun a unor produse, pentru acordarea de credite sau pentru prestarea unor servicii¹⁴.

Cu alte cuvinte, cooperativa reprezintă o asociere (unire) a mai multor persoane fizice și/sau juridice care practică activitate de întreprinzător, pentru ca împreună să poată stabili mai ușor legături economice.

Așadar, la apariția cooperativelor un rol important l-a avut *munca în comun*. În trecut, în țările sistemului socialist erau răspîndite *cooperativele agricole*, în

¹³ R.P.Vonica. *Dreptul societăților comerciale*. - București: Lumina Lex, 2000, p.483.

¹⁴ Potrivit statisticii furnizate de Camera Înregistrării de Stat, la 01 ianuarie 2012 în Republica Moldova erau înregistrate 4021 de cooperative (cooperative de producție, cooperative de consum și cooperative de întreprinzător), ceea ce constituie 3% din numărul total de persoane juridice cu scop comercial existente în prezent în republică.

care țărani își aduceau în cooperativă pământul, munca o prestau în comun, iar câștigurile (recoltele de cereale, fructe, legume etc.) le împărțeau între ei. În acest context, este posibil să se facă o analogie între colhozurile din trecut și cooperativele din prezent. Am putea considera cooperativele ca o formă mai evoluată a colhozurilor care au existat în perioada U.R.S.S.

Modul de constituire și funcționare a cooperativelor este prevăzut *prin lege*. În prezent, există mai multe legi care se referă într-o măsură mai mare sau mai mică la cooperative: Codul civil (art.171-178), Legea privind cooperativele de producție¹⁵, Legea privind cooperativele de întreprinzător¹⁶ etc.

Caracteristica cooperativelor. 1) Scopul persoanelor (fizice și/sau juridice) care au fondat o cooperativă este *acordarea unui ajutor reciproc* la desfășurarea activității de întreprinzător. Cu alte cuvinte, toți membrii fondatori ai cooperativei doresc să efectueze o afacere împreună. Însă, pentru aceasta ei trebuie să se înregistreze la Camera Înregistrării de Stat în calitate de persoană juridică, cu denumire proprie¹⁷.

2) Este important să cunoaștem că cooperativele *pot activa în toate ramurile economiei naționale* și sînt în drept să practice orice gen de activitate, cu excepția celor care sînt interzise de lege. În dependență de genul de activitate pe care îl desfășoară, se cunosc următoarele tipuri de cooperative: a) de prelucrare; b) de prestări servicii, inclusiv cele de consultanță (contabilă, juridică, marketing, management etc.); c) de economii și împrumut (au ca scop acordarea de împrumuturi cu dobîndă, așa cum o fac și băncile comerciale).

3) Cooperativa trebuie să aibă *nu mai puțin de 5 membri*. Această cerință este prevăzută de Codul civil și este obligatorie pentru toate cooperativele din Republica Moldova. Dacă se întîmplă ca numărul membrilor să scadă, atunci cooperativa trebuie cît mai urgent să găsească alți membri sau să se lichideze.

4) Pot fi membri de cooperativă *persoanele juridice*, dar și *persoanele fizice*. Pentru persoanele juridice este necesar ca scopul lor să fie unul comercial, adică să urmărească obținerea de venituri. În ce privește domeniul de activitate, acesta

---

¹⁵ *Legea privind cooperativele de producție*, nr.1007 din 25.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.71-73.

¹⁶ *Legea privind cooperativele de întreprinzător*, nr.73 din 12.04.2001// Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.49-50.

¹⁷ Legea mai cere ca în denumire să figureze cuvîntul „cooperativă” și să fie scris în limba română scopul principal al activității sale.

poate fi diferit, de exemplu: asigurări, transport, financiar-bancar, agricultură, turism etc. Cu privire la persoanele fizice, legea cere vârsta minimă de 16 ani¹⁸.

5) Orice cooperativă trebuie să aibă *un patrimoniu*, care poate fi alcătuit din mijloace bănești, bunuri transmise de membrii fondatori (terenuri, case, autovehicule, unelte de muncă etc.), din venituri (câștigurile acumulate de cooperativă), donații, credite, împrumuturi și alte valori materiale.

Cooperativa se deosebește de alte persoane juridice cu scop lucrativ prin faptul că nu urmărește obținerea profitului imediat, ci obținerea unor *avantaje reciproce, pe termen lung*, pentru ca membrii cooperativei să vîndă mai ușor producția, la un preț mai înalt să acorde serviciile, să procure materii prime și piese de rezervă la un preț mai mic, să găsească investitori, piața de desfacere a mărfurilor, să efectueze lucrări la un preț avantajos etc.

Practica atestă că cooperativa este preferată de persoanele care dispun de anumite calificări pentru a desfășura activitatea în comun¹⁹. În caz contrar, se poate ajunge la falimentarea afacerii.

2. Organele de conducere ale cooperativei

Organul principal de conducere al cooperativei este *Adunarea generală*. Din componența ei fac parte membrii cooperativei (persoanele care au fondat cooperativa) care prin vot soluționează toate problemele importante ce țin de funcționarea cooperativei.

Adunarea generală poate fi *ordinară și extraordinară*. Adunarea generală ordinară se întrunește de 2-3 ori pe an, conform unui grafic stabilit din timp, pe cînd adunarea generală extraordinară poate fi convocată oricînd, pentru soluționarea unor probleme urgente.

Printre cele mai importante *atribuții* ale adunării generale se numără: a) decide cum să fie repartizat profitul; b) alege președintele cooperativei; c) adoptă hotărîri cu privire la primirea noilor membri în cooperativă sau excluderea din cooperativă; d) decide înființarea de filiale și reprezentanțe ale cooperativei în alte localități; aderarea cooperativei la uniuni de cooperative, retragerea din acestea etc.

---

¹⁸ Vârsta de 16 ani a fost introdusă, deoarece la această vîrstă persoana obține buletinul de identitate.

¹⁹ L.Bugaian, V.Catanoi, A.Cotelnic și al. *Antreprenoriat: inițierea afacerii*. - Chișinău: Elena-V.I., 2010, p.87.

Deoarece adunarea generală se întrunește rar, atunci când numărul membrilor cooperativei depășește 50 de persoane, legea prevede că în cooperativă trebuie să fie creat obligatoriu un organ de lucru, numit **Consiliul cooperativei**²⁰. Acest organ conduce activitatea întreprinderii pe parcursul întregului an, iar la sfârșit face o dare de seamă în fața adunării generale.

Un alt organ de conducere al cooperativei este **Președintele**. Ca și ceilalți muncitori, președintele este angajat în baza contractului de muncă și primește salariu. Președintele este considerat organ executiv și se alege de către adunarea generală pe un termen de 4 ani. El are următoarele competențe: a) să asigure îndeplinirea hotărârilor adunării generale; b) încheie și desface contractele de muncă cu salariații cooperativei; c) reprezintă cooperativa în relațiile cu alte persoane.

Pe lângă organele de conducere sus-menționate, cooperativa mai dispune și de **Comisia de revizie**, care efectuează controale *ordinare* (anuale) și *extraordinare* (ori de câte ori este necesar) privind starea economico-financiară a cooperativei, și anume: câștigurile, cheltuielile, posibilitățile financiare pe viitor etc. Controalele ordinare se efectuează o singură dată în an, pe când controalele extraordinare pot fi efectuate din inițiativa proprie a comisiei, din inițiativa adunării generale sau la cererea a cel puțin 10% din numărul total de membri. În urma controlului efectuat, comisia de revizie întocmește un raport pe care îl prezintă adunării generale²¹.

Legea permite ca, în anumite situații, funcțiile comisiei de cenzori să fie transmise unei *companii de audit*, care, în schimbul unor sume bănești, va efectua controlul economico-financiar al cooperativei.

3. Constituirea cooperativelor

Societatea cooperatistă nu poate avea mai puțin de cinci membri. Calitatea de membru al societății cooperatiste o poate avea persoana fizică care a atins vârsta de 16 ani și persoana juridică²².

---

²⁰ Consiliul cooperativei se alege de către adunarea generală pe un termen de până la 3 ani, fiind format din cel puțin 3 persoane.

²¹ V.Rusu, Gh.Focșa. *Curs de drept comercial. Curs universitar*. - Chișinău: Bons Offices, 2007, p.148.

²² L.Macovei. *Codul civil în 1624 de tabele*. - Chișinău: „Cartea” S.A., 2002, p.47.

Este important să cunoaștem că principalul document al cooperativei de producție, în care sînt stabilite drepturile și obligațiile membrilor, este *statutul cooperativei*.

Statutul cooperativei este alcătuit din clauze generale și speciale. *Clauzele generale* din statut se referă la: a) denumirea; b) obiectul de activitate și scopul; c) sediul; d) contribuția membrilor la capitalul social; e) structura și modul de funcționare a organelor de conducere; f) filialele și reprezentanțele cooperativei. *Clauze speciale* din statut sînt: a) modul de exercitare a dreptului la vot în cadrul cooperativei; b) răspunderea individuală a membrilor; c) cota în limita căreia unii membri pot să ia parte la fondarea cooperativei; d) felul în care se face intrarea noilor membri în cooperativă, retragerea și excluderea vechilor membri de cooperativă. În statut pot fi prevăzute și alte clauze, care nu contravin legislației în vigoare.

Pornind de la dispozițiile legilor în vigoare, și anume: Codul civil, Legea cu privire la cooperativele de întreprinzător nr.73/2001, Legea cu privire la cooperativele de producție nr.1007/2002 și Legea cooperăției de consum nr.1252/2000, putem evidenția *următoarele tipuri de cooperative*:

- cooperative de producție;
- cooperative de întreprinzător;
- cooperative de consum.

Indiferent de tipul cooperativei, ceea ce le caracterizează mai mult este scopul obținerii de venituri. În caz contrar, dacă membrii fondatori ai cooperativelor nu ar avea nici un câștig, ei nu ar avea interes să continue afacerea.

Cooperativele aproape că nu se deosebesc de societățile comerciale. În legătură cu aceasta, este întîlnită și opinia potrivit căreia adevăratele cooperative sînt numai cele de întreprinzător, pe cînd celelalte cooperative (de producție, de consum) nu se deosebesc cu nimic de societățile comerciale, fiindcă la fel urmăresc obținerea de profit și împărțirea lui între membri²³. În realitate, *oricare dintre cooperative urmărește obținerea de profituri*.

4. Cooperativa de producție

---

²³ N.Roșca, S.Baieș. *Dreptul afacerilor*. Ediția a III-a. - Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p.436.

Definiție. *Cooperativa de producție este o întreprindere înființată de către 5 sau mai multe persoane fizice în scopul desfășurării în comun a activității de producție și a altei activități economice, bazate preponderent pe munca personală a membrilor ei și pe cooperarea cotelor de participare la capitalul acesteia, denumite în continuare cote de participare (art.1 al Legii privind cooperativele de producție, nr.1007/2002).*

Cu alte cuvinte, cooperativa de producție este o întreprindere alcătuită din cel puțin 5 persoane fizice, care sînt de acord să înceapă un mic business împreună prin a produce ceva, se bazează pe munca lor personală și pe contribuția (în bani sau în alte bunuri) adusă de ele însele la fondarea cooperativei.

Din însăși denumirea cooperativei rezultă că ea este fondată, în primul rînd, cu scop de producere, și nu în alte scopuri comerciale, acest gen de activitate fiind caracteristic mai mult pentru întreprinderile bazate pe munca colectivă din sectorul agroindustrial²⁴.

Francezii au fost cei care au fondat cooperative de producție, cu scopul de a efectua împreună lucrări de construcție și de a confecționa diferite produse pe care mai apoi să le vîndă, iar beneficiile obținute să le împartă între asociați. Mai târziu, cooperative de producție au apărut în toate statele lumii.

Avantajele de bază ale cooperativei de producție se manifestă prin:

- administrarea pe principii democratice a activității;
- lipsa unei prevederi legale privind mărimea minimă a capitalului social;
- unitatea intereselor de muncă, contribuția economică și ajutorul reciproc al membrilor cooperativei;
- răspunderea membrilor pentru datoriile cooperativei se face în limita cotelor pe care aceștea le dețin în capitalul social.

Dezavantajele cooperativei de producție constau în faptul că:

- pot apărea discuții interminabile și fără rezultat din cauza modului democratic de luare a deciziilor;

---

²⁴ А.Каленик. *Коммерческое право*. - Кишинев: Business-Elita, 2004, p.204.

- pot apărea neînțelegeri între membri referitor la contribuția fiecăruia și distribuirea veniturilor, care pot conduce la lichidarea cooperativei²⁵.

Aspecte ce țin de fondarea cooperativei. O condiție obligatorie la crearea cooperativei de producție ține de formarea capitalului social. Acesta se formează din aporturile aduse de către membrii cooperativei. În calitate de aport pot servi mijloacele bănești și bunurile. Bunurile pot fi transmise cooperativei cu drept de proprietate sau cu drept de folosință.

Încă o particularitate a cooperativei de producție se referă la mărimea cotei de participare deținute de un membru al cooperativei și care nu trebuie să depășească 20% din capitalul social al cooperativei.

Actul constitutiv al cooperativei de producție se numește *statut*. Acesta trebuie să cuprindă:

- denumirea și sediul cooperativei;
- scopul și obiectul cooperativei;
- condițiile și modul de primire în cooperativă și de excludere din cooperativă;
- modul de participare prin muncă personală a membrilor cooperativei la activitatea acesteia;
- modul de retribuire a muncii membrilor cooperativei;
- mărimea minimă a cotei de participare, condițiile și termenele de depunere a aporturilor în contul acesteia, responsabilitatea pentru încălcarea obligațiilor privind depunerea aporturilor, precum și modul de evaluare a aporturilor depuse în natură;
- aporturile membrilor cooperativei la capitalul social, modul și termenul de depunere a acestora;
- modul de reprezentare a cooperativei;
- modul de înstrăinare a cotei de participare;
- competența adunării generale și modul de convocare a acesteia, cvorumul și alte condiții de validitate a hotărârilor adunării;

---

²⁵ L.Bugaian, V.Catanoi, A.Cotelnic și al. *Op.cit.*, p.87.

- competența, componența, modul de alegere (desemnare) și funcționare a consiliului cooperativei, comisiei de revizie, președintelui cooperativei și a altor organe de conducere ale cooperativei;

- modul de formare a capitalului social și a rezervelor (fondurilor) cooperativei;

- modul de distribuire a profitului net între membrii cooperativei;

- modul de acoperire a pierderilor de bilanț ale cooperativei;

- lista întreprinderilor afiliate, filialelor și a reprezentanțelor cooperativei;

- modul de reorganizare și lichidare a cooperativei.

Obținerea calității de membru al cooperativei de producție. Cooperativa poate primi oricând noi membri. Persoana care solicită calitatea de membru depune o cerere de intrare în cooperativă. În cerere indică faptul că este de acord să respecte prevederile legislației, statutul cooperativei, precum și să execute hotărârile organelor de conducere ale acesteia. Decizia de primire în cooperativă sau de refuz o adoptă adunarea generală. Refuzul de primire în cooperativă trebuie se fie comunicat solicitantului în scris.

Membrii cooperativei de producție dispun de următoarele drepturi:

- să participe la conducerea societății, la adunările generale, să aleagă și să fie aleși în organele cooperativei;

- să participe cu munca proprie la activitatea cooperativei;

- să facă propuneri pentru îmbunătățirea activității cooperativei;

- să ceară convocarea adunării generale extraordinare sau a ședinței consiliului cooperativei;

- să beneficieze de plăți din profitul net al cooperativei;

- să beneficieze de facilități și avantaje prevăzute pentru membrii cooperativei;

- să înstrăineze, să gajeze, să lase prin testament cota sa de participare;

- să aibă acces la orice informație privind activitatea cooperativei;

- să se retragă liber din cooperativă;

- să primească valoarea de participare, precum și alte plăți prevăzute de statut;

- să primească, în caz de lichidare a cooperativei, o parte din patrimoniul rămas după satisfacerea pretențiilor creditorilor;

În afară de acestea, membrii cooperativei de producție pot dispune și de alte drepturi, care nu contravin legislației în vigoare, dar sînt prevăzute în statutul cooperativei.

Paralel cu drepturile indicate mai sus, membrii cooperativei de producție dispun de un șir de obligații:

- să depună taxa de intrare și cota de participare în termenele și mărimile prevăzute de statut;
- să informeze cooperativa despre orice modificare a datelor personale introduse în statutul cooperativei;
- să poarte răspundere materială în conformitate cu legislația muncii;
- să respecte alte prevederi ale legislației, statutului și ale regulamentelor cooperativei, precum și să execute hotărârile organelor ei. În statutul cooperativei pot fi prevăzute și alte obligații ale membrilor cooperativei de producție.

Încetarea calității de membru al cooperativei. Calitatea de membru al cooperativei de producție încetează în caz de: a) retragere din cooperativă; b) înstrăinare a cotei de participare; c) excludere din cooperativă; d) deces; e) reorganizare sau lichidare a cooperativei.

Cooperativa agricolă de producție. O variantă a cooperativelor de producție în mediul rural sînt *cooperativele agricole de producție*, care se caracterizează prin faptul că cel puțin 50% din volumul anual de vânzări constituie producția agricolă obținută de cooperativă²⁶.

Membrii cooperativei agricole de producție transmit cooperativei pe un termen de cel puțin un an terenurile agricole care le aparțin cu titlu de proprietate.

Dacă cooperativa dispune de surse financiare, ea are dreptul să cumpere terenuri agricole de la alți proprietari. Terenurile cumpărate vor deveni *proprietate comună* a membrilor cooperativei.

5. Cooperativa de întreprinzător

Cooperativa de întreprinzător este o întreprindere alcătuită din cel puțin 5 membri persoane fizice sau juridice, în scopul de a contribui la obținerea profitului de către membrii ei. De exemplu, la momentul actual piața Uniunii Europene și cea din Federația Rusă sînt dominate de marii producători. Pentru a putea ajunge acolo, producătorii moldoveni se unesc, fondează cooperative de

---

²⁶ L.Bugaian, V.Catanoi, A.Cotelnic și al. *Op.cit.*, p.86.

întreprinzător și exportă producția sub un singur nume²⁷, iar profitul obținut îl împart între ei.

Scopul cooperativei de întreprinzător este de a contribui la obținerea profitului de către membrii săi. În acest sens se disting cooperative de prelucrare, cooperative de prestări servicii, inclusiv agricole și de consultanță, cooperative de economii și împrumut etc.²⁸

Pot avea calitatea de *fondator* al unei cooperative de întreprinzător numai *întreprinzătorii*²⁹. Cooperativele de întreprinzător se pot fonda și activa în toate ramurile economiei naționale. Ele pot să practice orice gen de activitate, cu excepția celor interzise de lege. Dacă, pentru desfășurarea unui gen de activitate este necesară licența, cooperativa o va obține pînă la începutul activității³⁰.

Cele mai multe cooperative de întreprinzător se axează pe domeniul *agriculturii*. În cadrul cooperativei, unii membri se ocupă cu fructe, legume, cereale, alții prestează servicii de mecanizare, de reparație a tehnicii, de transport etc. Împreună este mai ușor de lucrat și veniturile sînt mai mari.

Specific pentru cooperativa de întreprinzător este faptul că membrii cooperativei trebuie să participe la relațiile economice dintre ei și cooperativă. Potrivit Legii privind cooperativa de întreprinzător, nr.73/2001, *cooperativa este obligată să livreze (presteze) cel puțin 50 la sută din volumul total al producției (serviciilor) proprii membrilor săi și/sau să procure (să beneficieze) de la membrii săi în volum de cel puțin 50 la sută din totalul producției procurate (serviciilor primite) de către cooperativă* (art.6).

Cooperativa de întreprinzător se înregistrează la Camera Înregistrării de Stat, în baza *statutului*. Acesta este un document care se prezintă la organul de înregistrare și în care se menționează cum va funcționa cooperativa pe viitor.

---

²⁷ Cele mai mari dificultăți producătorii le au cu vînzarea producției. Economia Republicii Moldova fiind o economie de piață, producătorul este nevoit să lupte pentru un loc pe piață, la care pretind zeci de concurenți, inclusiv din alte țări. Neavînd altă soluție, pentru a reuși în fața concurenței, cooperativele de întreprinzător par să fie soluția cea mai bună pentru extinderea accesului pe piețele externe. Or, producătorul de unul singur nu are suficiente posibilități de a reuși.

²⁸ L.Bugaian, V.Catanoi, A.Cotelnic și al. *Op.cit.*, p.87.

²⁹ Acestea sînt: a) deținătorul patentei de întreprinzător; b) întreprinzătorul individual; c) fondatorii gospodăriei țărănești; d) fondatorii societăților comerciale (societatea pe acțiuni, societatea cu răspundere limitată, societatea în nume colectiv, societatea în comandită); e) fondatorii întreprinderilor de stat și municipale.

³⁰ N.Roșca, S.Baieș. *Op.cit.*, p.437.

Pentru înregistrarea cooperativei de întreprinzător este necesar să existe *cel puțin 5 membri*, persoane fizice sau juridice. Modul de constituire, de funcționare și de lichidare a cooperativei de întreprinzător este reglementat prin *Legea privind cooperativele de întreprinzător*, nr.73/2001.

Un moment important este că denumirea cooperativei de întreprinzător trebuie să conțină abrevierea „C.Î” (adică „cooperativă de întreprinzător”). De exemplu, deplin se scrie Cooperativa de Întreprinzător „AgroProiect”, iar pe scurt - C.Î. „AgroProiect”.

Răspunderea. Cooperativa de întreprinzător răspunde pentru datoriile sale cu bunurile pe care le are, adică cu întreg patrimoniul ei. Membrii cooperativei nu răspund pentru obligațiile asumate de cooperativă.

6. Cooperativa de consum

Cooperativa de consum este o organizație necomercială, formată din cel puțin 7 persoane fizice, care convin să desfășoare împreună activitatea de întreprinzător pentru satisfacerea intereselor și nevoilor lor de consum. Modul de constituire, de funcționare și de lichidare a cooperativei de consum se reglementează prin *Legea cooperăției de consum*, nr.1252 din 2000.

Spre deosebire de cooperativele de producție și cele de întreprinzător, care au ca scop principal obținerea profitului, în cazul cooperativei de consum legea indică că scopul ei este unul *necomercial*. În realitate, se întâmplă că cooperativa de consum la fel urmărește obținerea unor câștiguri, altfel membrii ei nici nu ar avea interes să o fondeze.

În prezent, majoritatea tinerilor nu prea cunosc despre existența cooperativei de consum. Se susține că cooperativa de consum din Republica Moldova este una dintre cele mai nerentabile structuri economice, o moștenire a fostului sistem sovietic. Cea mai răspândită cooperativă de consum rămîne a fi „MOLDCOOP”. Ea se ocupă cu colectarea și vînzarea produselor agricole, iar veniturile sînt mici.

Orice cooperativă de consum trebuie să-și pună în față anumite reguli de lucru, pe care să le respecte, și anume:

a) *să satisfacă interesele membrilor cooperativei.* Cooperativa trebuie să lucreze în așa mod, ca să obțină venituri, iar membrii cooperativei să fie mulțumiți. În caz contrar, membrii cooperativei nu ar avea nici un interes de a mai continua lucrul în cooperativă și ea s-ar destrăma.

b) să aibă la bază *libera asociere*. Membrii săi asociați pot intra și ieși benevol în/din cooperativă, fără a fi influențați de cineva.

c) să respecte *principiul colaborării*. În cooperativa de consum, deciziile se iau în mod colegial, prin vot. Membrii cooperativei se susțin reciproc și colaborează între ei, cu partenerii economici din țară și de peste hotare. În așa mod se realizează o dezvoltare continuă.

d) activitatea cooperativei să fie una *publică*. Orice membru al cooperativei are dreptul să obțină informația de care are nevoie în legătură cu activitatea cooperativei. Totuși, în anumite situații, organul de conducere poate hotărî ca unele ședințe ale cooperativei să se desfășoare „cu ușile închise”, iar deciziile să fie ținute în secret.

Cine poate fi membru al cooperativei de consum. Membru poate fi numai persoana fizică, cu capacitate de exercițiu deplină, care a împlinit vârsta de 16 ani. Pentru aceasta, persoana trebuie să depună o cerere, în care să indice numele și prenumele, domiciliul, locul de muncă și bunurile pe care le depune ca cotă de participare în capitalul social al cooperativei.

La *înființarea cooperativei de consum* trebuie să participe *cel puțin 7 persoane*. Înregistrarea se face la Ministerul Justiției. Cooperativele dintr-o anumită localitate se pot asocia și forma *uniuni teritoriale*. Dacă numărul cooperativelor dornice de asociere este mai mare și fac parte din localități diferite, atunci legea permite asocierea lor în *uniuni centrale*.

Se interzice amestecul statului în activitatea cooperativei de consum. În același timp, organele de stat sînt obligate să efectueze regulat controale, pentru a verifica dacă cooperativele de consum respectă prevederile legii.

Cooperativa de consum se ocupă, în principal, cu următoarele *genuri de activitate*: a) comerțul cu amănuntul; b) alimentația publică; c) achiziționarea produselor agricole și de altă natură; d) producerea mărfurilor de larg consum; e) activitatea de asigurare, hotelieră, turismul intern și extern, prestarea de alte servicii; f) activitatea investițională; g) înființarea de instituții medicale, balneo-climaterice; h) acțiuni cultural-educative, sportive, științifice, tehnice etc.; i) promovarea relațiilor economice cu cooperativele din alte state; j) exportul și importul de mărfuri, produse și servicii ș.a.

PARTICULARITĂȚILE DE CONSTITUIRE ȘI FUNCȚIONARE A SOCIETĂȚII CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ

Vasilev Veronica, anul I, IRIM
Manolache Ion, Dr. în dr., lect.sup. (conducător științific)

Codul civil al Republicii Moldova prevede că societatea cu răspundere limitată se constituie printr-un singur document, numit *act de constituire*. În situația societăților cu răspundere limitată constituite dintr-un singur fondator, actul de constituire se numește *statut* (art.12 din Legea nr.135/2007).

Actul de constituire este „legea societății” și își păstrează puterea obligatorie pe tot parcursul existenței societății. După natura sa, actul de constituire este un act corporativ, obligatoriu atât pentru asociați, cât și pentru societate. Datorită actului de constituire societatea cu răspundere limitată își individualizează statutul ei juridic.

Pentru a fi valabil încheiat, legea cere anumite exigențe pentru actul de constituire, și anume: a) să fie elaborat în limba de stat; b) să fie semnat de toți fondatorii; c) să fie autentificat notarial.

Actul de constituire a societății cu răspundere limitată trebuie să cuprindă: a) datele din buletinul de identitate al fondatorului persoană fizică (numele, locul și data nașterii, domiciliul), iar în cazul fondatorului persoană juridică – denumirea, sediul, naționalitatea, numărul înregistrării de stat; b) denumirea, sediul și obiectul de activitate; c) mărimea capitalului social, aporturile asociaților, modul și termenul lor de vărsare; d) structura, atribuțiile, modul de constituire și de funcționare a organelor de conducere; e) filialele și reprezentanțele societății; f) particularitățile de reorganizare și lichidare.

Dispozițiile actului de constituire devin opozabile terților din momentul în care societatea cu răspundere limitată este înscrisă în Registrul de stat al persoanelor juridice. În continuare, orice modificări la actul de constituire se fac prin hotărârea adunării asociaților, iar pentru a avea valoare juridică, trebuie consemnate în Registrul de stat.

Fondatorii. Societatea cu răspundere limitată poate fi fondată de persoane fizice, persoane juridice, stat sau unități administrative-teritoriale. Numărul asociaților poate fi de la 1 până la 50 de persoane. În situația când numărul asociaților depășește cifra de 50, societatea urmează să aleagă una din următoarele soluții: reducerea numărului de asociați la limita cerută de lege,

schimbarea formei de organizare (de exemplu, transformarea în societate pe acțiuni) sau dizolvarea.

Denumirea societății. În conformitate cu art.3 al Legii nr.135/2007, societatea cu răspundere limitată poate avea o denumire deplină sau prescurtată. Denumirea deplină include cuvintele „Societatea cu Răspundere Limitată”, iar denumirea prescurtată - „S.R.L.”.

Denumirea societății se alege de către fondatori și este supusă votului în cadrul adunării generale. Mai apoi, denumirea societății este fixată în actul de constituire și se înscrie în Registrul de stat, fiind principalul atribut prin care societatea cu răspundere limitată se identifică în relațiile cu cei din jur. Societatea este obligată să utilizeze denumirea doar în forma în care este consemnată în Registrul de stat. În cazul nerespectării acestei obligații, societatea răspunde pentru prejudiciile cauzate terților. Mai mult, denumirea societății trebuie să fie unică, astfel încât să nu creeze confuzie cu denumirea altor persoane juridice.

Înregistrarea de stat. Societatea cu răspundere limitată dobândește personalitatea juridică și devine subiect de drept din momentul înregistrării la Camera Înregistrării de Stat în modul prevăzut de Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, nr.220/2007³¹. Calitatea de persoană juridică se dobândește de la data adoptării deciziei de înregistrare și se dovedește prin extrasul din Registrul de stat. Procedura înregistrării poate fi inițiată de oricare dintre fondatori sau de un terț împuternicit de către fondatori prin procura autenticată la notar. Camera Înregistrării de Stat verifică legalitatea actelor recepționate și emite decizia motivată de înregistrare sau de respingere a înregistrării.

Ca și în cazul altor persoane juridice, la înregistrare, societății cu răspundere limitată i se atribuie un număr de identificare de stat (IDNO) care atestă că societatea a fost înscrisă în Registrul de stat și a fost luată la evidență de organul fiscal (numărul de identificare de stat coincide cu codul fiscal).

Funcționarea societății cu răspundere limitată

Organizarea și funcționarea societății cu răspundere limitată constituie o altă particularitate a societății. Aceasta formă de societate cuprinde reguli de organizare și funcționare atât de la societățile de persoane, cât și de la societățile de capital. Organele societății cu răspundere limitată sînt: *adunarea generală a asociaților - organul suprem al societății, administratorul - organul executiv,*

---

³¹ *Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali*, nr.220 din 19.10.2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.184-187.

cenzorii - organul de control al societății.

Adunarea generală a asociațiilor. Conform art.48 al legii nr.135/2007, organul suprem al societății cu răspundere limitată este *adunarea generală a asociațiilor*, legiuitorul califică adunarea generală a asociațiilor ca fiind organul suprem, fiindcă de competența acestui organ țin cele mai importante probleme ale vieții societății, reorganizarea, dizolvarea și lichidarea ei. Fiind cel mai important organ de conducere al societății, care este constituit din totalitatea asociațiilor, având plenitudinea de competent și atribuții, cum ar fi:

- modificarea și completarea actului de constituire, inclusiv adoptarea lui într-o nouă redacție;
- desemnarea membrilor consiliului societății și a cenzorului, eliberarea înainte de termen a acestora;
- urmărirea pe cale judiciară a membrilor consiliului societății și a cenzorului pentru prejudiciile cauzate societății;
- modificarea cuantumului capitalului social;
- aprobarea dării de seama anuale și a bilanțului anual, repartizarea beneficiilor;
- alegerea și revocarea revizorului;
- adoptarea hotărârii cu privire la reorganizarea, lichidarea societății, precum și aprobarea planului de reorganizare, numirea lichidatorului și aprobarea bilanțului de lichidare;
- înființarea filialelor și reprezentanțelor societății și alte atribuții, enumerate în art.49 al Legii nr.135/2007;

Adunarea generală se convoacă la sediul societății ori de câte ori este nevoie, dar cel puțin o dată pe an. Periodicitatea convocării adunării generale se stabilește în actul de constituire, ea se poate convoca în ședințe extraordinare ori de câte ori este nevoie, la cererea asociațiilor care dețin de la 10% în sus din capitalul social sau când balanța societății arată că valoarea activelor nete ale societății constituie jumătate din mărimea capitalului social.

Adunarea generală ordinară se convoacă, la sfârșitul fiecărui an financiar pentru a fi aprobate dările de seama și bilanțul anual, de asemenea repartizarea beneficiilor obținute și aprobarea planului de perspectivă pe anul următor.

Convocarea se face de către administratorul societății nemijlocit sau la cererea asociațiilor, care împreună reprezintă, cel puțin, 10 la sută din voturile societății. Asociații sînt informați în formă scrisă despre timpul, locul și ordinea de zi, cel târziu cu 15 zile pînă la convocarea adunării generale. Fiecare asociat

are dreptul să propună chestiuni pentru a fi incluse în ordinea de zi a adunării generale, cu condiția că ele să fie aduse la cunoștință tuturor asociaților cu cel puțin 3 zile înainte de adunare, iar acele chestiuni care nu au fost incluse sau care nu au fost aduse la cunoștința asociaților nu pot fi examinate.

Adunarea generală a asociaților este deliberativă, dacă la ea vor fi prezenți cel puțin $\frac{3}{4}$ din numărul total de asociați, iar în cazul dacă nu este întrunit numărul necesar de asociați, atunci în acest caz, administratorul va convoca o nouă adunare generală, cu aceeași ordine de zi, într-un termen de 2 săptămâni de la ultima adunare generală, care va fi deliberativă indiferent de numărul prezenților asociați.

Fiecare asociat din cadrul adunării generale, în dependență de mărimea cotei de participare la capitalul social a societății cu răspundere limitată, are dreptul la vot.

Adunarea generală adoptă hotărâri cu simpla majoritatea de voturi în diferite probleme, iar asupra acelor chestiuni ce țin de modificarea statutului, aprobării dării de seamă anuale, excluderea unui asociat din societate, precum și reorganizarea și lichidarea societății, e nevoie de o majoritate de voturi pentru adoptarea hotărârilor. Hotărârile care sînt luate în cadrul adunării generale urmează a fi semnate de cel puțin doi participanți la adunarea generală și se trec în registrul de decizii, care este ținut de administratorul S.R.L.

Hotărârile adunării generale a asociaților sînt obligatorii pentru toți asociații, inclusiv pentru cei care nu au luat parte la adunare sau au votat contra.

Organul executiv³². Societatea cu răspundere limitată este condusă de către unul sau mai mulți administratori. Administratorul este organul care gestionează societatea, implicit conduce personalul, decide asupra repartizării responsabilităților între salariați și reprezintă interesele societății. Administratorul este ales de către adunarea generală a asociaților și se subordonează acesteia.

În competența administratorului intră următoarele atribuții: organizarea activității societății; ținerea lucrărilor de secretariat și a evidenței contabile; angajarea lucrătorilor și eliberarea lor; încheierea tranzacțiilor în numele societății; ținerea registrului asociaților societății; întocmirea dării de seama anuale, a bilanțului anual și prezentarea lor la adunarea generală.

Persoana care exercită atribuțiile de administrator este un reprezentant al societății. Numele administratorului se înscrie în Registrul de stat al persoanelor juridice. Prin urmare, administratorul este singura persoană din cadrul societății

---

³² Termenii de *organ executiv* și *administrator* sunt sinonimi.

care este în drept să reprezinte interesele acesteia fără mandat (procură)³³. În literatura de specialitate o astfel de reprezentare este numită *reprezentare legală*.

Administratorul răspunde pentru prejudiciile cauzate societății și terților persoane, indiferent de faptul dacă este sau nu asociat al societății. Răspunderea administratorului poate fi civilă, penală și contravențională. În situația în care există mai mulți administratori (organ executiv colegial), se răspunde solidar și oricare dintre administratori poate fi obligat să repare întreaga pagubă.

Organul de control. Acesta este numit și *comisie de cenzori*, iar în societățile cu număr mic de asociați – *revizor* (cenzor). Cenzorii se aleg de către adunarea generală pe o perioadă de cel puțin de 5 ani, cu posibilitatea de a fi realeși. Membri ai comisiei de cenzori pot fi atât asociații, cât și alte persoane; cel puțin unul dintre membrii comisiei de cenzori trebuie să fie contabil autorizat în condițiile legii sau contabil expert. Nu pot fi membri ai comisiei de cenzori: administratorul societății, contabilul societății și rudele acestora; persoanele declarate incapabile și cele condamnate pentru diferite infracțiuni.

Comisia de cenzori exercită controlul asupra activității economico-financiare a societății. Controlul se face periodic, din proprie inițiativă sau la cererea asociaților. Legiuitorul obligă cenzorul să efectueze un control după expirarea exercițiului financiar, verificând rapoartele financiare pregătite de administrator. Persoanele cu funcție de răspundere ale societății sînt obligate să prezinte comisiei de cenzori toate actele necesare pentru efectuarea controlului, inclusiv dacă e nevoie și de unele explicații scrise sau orale. În baza acestor date, în urma controlului, comisia de cenzori va întocmi un raport semnat de toți membrii comisiei de cenzori care au participat la control, pe care îl va prezenta adunării generale. În caz că unul dintre membrii comisiei nu este de acord cu concluziile raportului, atunci el are tot dreptul de a-și expune opinia sa în mod separat, care va fi anexată la raport.

În cazul depistării unor încălcări grave în activitatea societății, comisia de cenzori poate cere convocarea adunării generale și să participe cu vot consultativ la ședințele acesteia.

Atribuțiile comisiei de cenzori a societății cu răspundere limitată, pot fi delegate unei companii de audit, în baza hotărârii adunării generale.

Drepturile și obligațiile asociaților. Principalele drepturi ale asociaților sunt următoarele:

---

³³ Singura dovadă în acest caz va fi extrasul de la Canemra Înregistrării de Stat în care este indicat numele și prenumele administratorului.

- *Dreptul de a participa la conducerea societății*, care include: dreptul de a participa la adunările generale ordinare și extraordinare ale societății, dreptul de a include chestiuni în ordinea de zi a adunării și de a-și expune opinia asupra acestor chestiuni, dreptul de a desemna și de a fi desemnat în organul executiv, în consiliul societății și în comisia de cenzori.

- *Dreptul de vot*. Asociat poate să intervină în viața societății cu răspundere limitată prin exercitarea dreptului de vot în cadrul adunării generale. Fiecare leu din partea socială oferă asociatului dreptul la un vot, acesta având atâtea voturi câți lei conține partea socială. O regula stabilită de lege în acest sens este că asociatul nu-și poate diviza voturile. El votează cu partea socială (cu numărul de voturi) numai într-un anumit fel: pentru sau împotriva. Asociații votează cu toată partea socială subscrisă, indiferent de faptul dacă au vărsat integral sau nu aportul la capitalul social. În cazul unor chestiuni din ordinea de zi care vizează interesul personal, asociatul nu are dreptul să-și exprime votul.

- *Dreptul de a fi informat despre activitatea societății*. Fiecare asociat are dreptul de a cunoaște întreaga informație despre activitatea societății, precum și de a lua cunoștință cu documentele enumerate la art.10 alin.(1) din Legea nr.135/2007: actul constitutiv al societății, procesele-verbale ale adunării generale și ale consiliului societății, registrele, rapoartele contabile, actele ce confirmă dreptul de proprietate a societății asupra patrimoniului, avizele organelor fiscale, regulamentele societății și ale filialelor etc. În acest scop, administratorul societății este obligat de a pune la dispoziția asociatului pentru informare documentele sus-menționate. Nerespectarea dreptului la informare poate atrage obligarea administratorului, pe cale judiciară, la plata de daune-interese asociatului căruia i s-au încălcat drepturile.

- *Dreptul de control asupra modului de gestionare a societății*. Operațiunii de controlul este supus administratorul societății. Potrivit art.44 din Legea nr.135/2007, asociatul are dreptul să examineze singur sau cu ajutorul unui expert: bilanțul anual, registrele contabile, alte documente ale societății (formulare de strictă evidență, acte de inventariere, rapoarte financiare anuale, note explicative etc.); să ceară explicații în legătură cu corectitudinea cifrelor indicate în bilanțul anual. Exercițarea acestui drept permite asociaților să depisteze greșelile din activitatea societății și să contribuie la corectarea lor.

- *Dreptul de a participa la repartizarea beneficiului*. Fiecare asociat are dreptul la încasarea unei părți din beneficiul societății. Decizia privind modul de repartizare a beneficiului ține de competență adunării generale. Beneficiul

societății reprezintă diferența dintre veniturile și cheltuielile acesteia în decursul unui an financiar, iar partea din beneficiu care se plătește fiecărui asociat se numește *dividend*.³⁴

Dividendele se atribuie în funcție de părțile sociale deținute, fiecare asociat primind o sumă de bani proporțional participațiunii sale la capitalul social (art.39 alin.(2) din Legea 135/2007).

- *Dreptul de a înstrăina și a dobândi partea socială*. Asociatul poate înstrăina oricând, prin act juridic autentificat notarial, partea socială pe care o deține sau o fracțiune din ea. Înstrăinarea părții sociale se face cu respectarea dreptului de preemțiune a celorlalți asociați (art.25 din Legea nr.135/2007);

Alături de drepturile sus-menționate, asociatul are și alte drepturi, precum: dreptul de a cere dizolvarea societății; dreptul de a solicita excluderea din societate a asociatului care a săvârșit fapte prejudiciabile (art.47 din Legea nr.135/2007); dreptul de a ataca hotărârile adunării generale în instanța de judecată (art.61); dreptul de a oferi în gaj partea sa socială (art.27); dreptul de a cere, în numele societății, repararea prejudiciului cauzat de alți asociați (art.115 alin.(3) din Codul civil) etc.

Pe lângă drepturi, asociatul mai are și obligații, acestea fiind următoarele:

- *Obligația de a vărsa aportul în capitalul social*. Până la data înregistrării de stat asociatul este obligat să verse în numerar cel puțin 40% din aportul subscris, dacă în actul de constituire nu este prevăzută o proporție mai mare. Restul sumei urmează a fi transmisă în termen de 6 luni de la data înregistrării societății.

- *Obligația de a păstra informația confidențială a societății*. Asociatului i se interzice să divulge informația confidențială despre activitatea societății. Informație confidențială este informația care ține de activitatea comercială a societății, inclusiv: financiară, de producție, tehnologică etc. Păstrarea secretului comercial este una din condițiile de bază ale obținerii succesului în afaceri.

- *Obligația de a informa societatea despre modificarea datelor de identitate*. În acest sens, asociatul este obligat să comunice societății despre schimbarea numelui, prenumelui, domiciliului, alte informații relevante.

De asemenea, asociații au obligația de a participa la adunările generale, de a respecta dreptul de preemțiune a celorlalți asociați în cazul înstrăinării părții sociale etc.

---

³⁴ Distincția între dividend și beneficiu constă în aceea că beneficiul aparține societății, iar dividendele sunt ale asociaților. Dividendele se acordă numai în măsura în care societatea obține beneficii, constatate prin bilanțul contabil.

STRUCTURA ȘI FUNCȚIONAREA PERSOANELOR JURIDICE

Punga Cătălina, anul I, USPEE „C.Stere”

Mihalache Iurie, doctor în drept, lector superior (conducător științific)

Conducerea de zi cu zi a persoanei juridice este realizată prin intermediul organelor ei de conducere. Organul suprem de conducere al persoanei juridice este Adunarea generală a fondatorilor³⁵. Asociații pot fi convocați în adunări generale ordinare și extraordinare. Prin actul de constituire se poate stabili și votare prin corespondență. În acest caz, actul de constituire trebuie să prevadă și procedura de votare prin corespondență, care include, în special, modalitatea de informare a fondatorilor cu privire la chestiunile supuse votării, la procedura de modificare a acestora, expedierea informației și a documentelor necesare, termenul de încheiere a procedurii de votare și termenul de informare a fondatorilor despre rezultatul votării.

Competența Adunării generale a fondatorilor. De competența exclusivă a Adunării generale a asociațiilor ține: a) modificarea și completarea actului de constituire, inclusiv adoptarea lui într-o nouă redacție; b) modificarea cuantumului capitalului social; c) desemnarea membrilor consiliului persoanei juridice și a cenzorului, eliberarea înainte de termen a acestora; d) aprobarea dărilor de seamă, a rapoartelor cenzorului sau a avizelor auditorului independent; g) aprobarea bilanțului contabil anual; h) adoptarea hotărârii privind repartizarea între fondatori a beneficiului; i) adoptarea hotărârii privind reorganizarea persoanei juridice și aprobarea planului de reorganizare; j) adoptarea hotărârii de lichidare a persoanei juridice, numirea lichidatorului și aprobarea bilanțului de lichidare; k) stabilirea salariului pentru lucrătorii persoanei juridice; m) aprobarea în prealabil a încheierii contractelor; n) înființarea filialelor și reprezentanțelor persoanei juridice; o) aprobarea fondării altor persoane juridice.

Dacă actul de constituire nu prevede altfel, de competența Adunării generale a fondatorilor ține: a) numirea și eliberarea înainte de termen a administratorului; b) aprobarea dării de seamă anuale și evaluarea activității administratorului; c)

---

³⁵ Cuvântul „fondator” este folosit într-un sens larg. De aceea, denumirea organului de conducere al persoanei juridice va fi puțin diferită, în funcție de tipul persoanei juridice. Spre exemplu, la societatea cu răspundere limitată avem Adunarea generală a asociaților; în cazul societății pe acțiuni – Adunarea generală a acționarilor etc.

urmărirea pe cale judiciară a administratorului pentru prejudiciile cauzate persoanei juridice; e) aprobarea planului de afaceri al persoanei juridice; f) aprobarea regulamentelor interne ș.a.

Administratorul - organul executiv al persoanei juridice. Un rol important revine organului executiv. Acesta este alcătuit dintr-o singură persoană sau din mai multe persoane. În primul caz, organul executiv va fi *unipersonal*, iar în al doilea caz - *colegial*. Pentru activitatea lor, membrii organului executiv primesc salariu conform regulilor stabilite de Codul muncii al Republicii Moldova. Organul executiv este condus de *directorul general*, care este ajutat de unul sau mai mulți *directori adjuncți*³⁶. Directorul general, adjuncții lui, precum și ceilalți membri din organul executiv sînt aleși de către Adunarea generală a fondatorilor.

Conceptul de administrator. În sensul tradițional al termenului, administratorii sunt persoane care se ocupă de gestiunea afacerilor societății comerciale³⁷. Din punct de vedere etimologic, cuvântul derivă din sintagma *ad minister* – în serviciul cuiva³⁸, iar în practica de zi cu zi administratorul cu adevărat se află în serviciul asociaților și poate fi asemănat cu ministrul (care este și el – sau cel puțin ar trebui să fie – în serviciul poporului).

În doctrina de specialitate s-a menționat că administrator este organul care reprezintă societatea comercială în raport cu alți subiecți și datorită atribuțiilor de gestionarea cu care este investit, asigură funcționalitatea societății³⁹. Termenului de „administrator” îi sunt acordate mai multe calificative, precum „guvern al unei societăți comerciale”, „mandatar al societății comerciale, cu dreptul de a reprezenta societatea și de a efectua acte de gestiune” sau „manager care efectuează operațiuni de administrare zilnică a societății”⁴⁰.

Cu termeni diferiți se operează și în legislație. Astfel, Codul civil folosește sintagmele de *administrator* și *organ executiv*, ambele cuvinte fiind sinonime. De exemplu, art.61 alin.(1) stabilește că persoana juridică își exercită drepturile și își

---

³⁶ Cuvintele *administrator*, *director*, *manager* au același înțeles (sînt sinonime).

³⁷ Societatea comercială poate avea una din următoarele patru forme: societate în nume colectiv (SNC), societate în comandită (SC), societate cu răspundere limitată (SRL) și societate pe acțiuni (SA) (art.121 alin.(2) din Codul civil).

³⁸ **Piperea Gheorghe.** *Drept comercial. Întreprinderea.* - București: C.H.Beck, 2012, p.213.

³⁹ **Hîncu Victoria.** *Reflecții privind natura raportului juridic dintre administrator și societatea comercială* // Conferința științifică „Integrare prin Cercetare și Inovare”, 26-28 septembrie 2013. Rezumatele comunicărilor. - Chișinău: CEP USM, 2013, p.94.

⁴⁰ **Dominte Nicoleta-Rodica.** *Reglementarea juridică a administratorilor în legislația europeană* // Analele Științifice ale Universității “Al.I.Cuza” Iași (România), Tomul LI, Științe Juridice, 2005, p.144.

execută obligațiile prin *administrator*, iar la alin.(3) și (4) al aceluiași articol, se operează deja cu termenul de *organ executiv*. Cu același înțeles, în alte acte normative se întâlnesc și cuvintele *director, manager sau comitet de conducere*.

Administratorii trebuie să fie independenți și să lucreze în folosul asociațiilor. Acțiunile administratorilor trebuie să poarte un caracter obiectiv, indiferent de interesele vreunui asociat semnificativ. Ținând cont de faptul că mandatul administratorilor își are izvorul în hotărârile adunării generale a societății (n.n. – voința socială), se ajunge la concluzia că administratorii nu reprezintă un asociat anume, ci societatea în ansamblul său, mai exact totalitatea asociațiilor⁴¹.

Natura juridică a funcției de administrator. Calificarea corectă a naturii raporturilor juridice dintre administratori și societatea comercială necesită o atenție deosebită. Nu în zadar în literatura de specialitate se afirmă că natura juridică a relațiilor dintre societatea comercială și administratorii acesteia constituie una dintre problemele cele mai controversate⁴².

În doctrină au fost expuse trei concepții cu referire la natura raporturilor juridice dintre administrator și societate: clasică, modernă și actuală. *Concepția clasică* este bazată pe teoria mandatului conferit administratorului. Această teorie însă generează semne de întrebare chiar și în prezent, deoarece nu răspunde clar la întrebarea: pe cine reprezintă administratorul în calitate de mandatar, pe asociații de la care primește puterea ori societatea în numele căreia participă la raporturile juridice ș.a. *Concepția modernă* are la bază teoria reprezentării legale, care la fel nu clarifică pe deplin natura juridică a raporturilor dintre administrator și societatea comercială. Se mai susține că administratorul nu poate fi considerat organ al societății, întrucât nu contribuie la formarea voinței sociale, ci la executarea ei. În fine, *concepția actuală* este fundamentată pe ideea că mandatul administratorului are o dublă natură juridică, contractuală și legală, care definește funcția administratorului și o deosebește de alte funcții, cum ar fi de cea a cenzorului, a lichidatorului etc.⁴³

Marea majoritate a doctrinei justifică raporturile dintre societate și

---

⁴¹ Hîncu Victoria. *Obligația de diligență și loialitate a administratorului societății comerciale* // Conferința științifică „Integrare prin Cercetare și Inovare”, 26-28 septembrie 2013. Rezumatele comunicărilor. - Chișinău: CEP USM, 2013, p.91.

⁴² Angheni Smaranda. *Drept comercial. Profesioniștii-comercianți: Curs universitar*. - București: C.H.Beck, 2013, p.23.

⁴³ Munteanu Emanoil. *Regimul juridic al administratorilor societăților comerciale pe acțiuni*. - București: All Beck, 2000, p.76, citat de Hîncu Victoria, *op.cit.*, p.94-95.

administratori pe temeiul contractului de mandat, subliniind faptul că mandatul conferit administratorilor este unul contractual și legal în același timp⁴⁴. În acest context există mai multe abordări, de felul: „suntem în prezența unui mandat comercial deopotrivă convențional și legal”⁴⁵; ori formulări cu înțeles mai larg, în sensul că administratorii sunt „mandatari sociali”⁴⁶; sau contractul dintre societatea comercială și administrator este calificat drept un „mandat cu caracteristici speciale”⁴⁷.

Cerințe pentru ocuparea funcției de administrator. În primul rând, persoana fizică trebuie să aibă capacitate de exercițiu deplină. Actele juridice încheiate de către un administrator incapabil sunt lovite de nulitate. De aceea, înainte de înregistrarea modificărilor în registrul de stat, organul de înregistrare trebuie să verifice capacitatea persoanei propuse în calitate de administrator

Există și restricții cu referire la ocuparea funcției de administrator al persoanei juridice. Nu pot deține funcția de administrator persoanele care ocupă o funcție publică incompatibilă cu altă funcție remunerată, cum sunt: funcționarii publici, procurorii, judecătorii, polițiștii, militarii, deputații etc. La fel, se interzice deținerea funcției de administrator persoanelor care activează în calitate de cenzor al aceleiași persoane juridice; persoanelor care, prin hotărâre a instanței judecătorești, le este interzis să dețină funcția respectivă; persoanelor cu antecedente penale nestinse pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, infracțiuni economice sau infracțiuni împotriva proprietății.

Persoana poate fi administrator într-o singură persoană juridică, cu excepția situației când este concomitent și asociat (art.258 și 261 din Codul muncii). Altfel spus, o persoană poate să dețină funcția de administrator la două și mai multe persoane juridice, numai dacă este și fondator (asociat, acționar) al acestora.

Aspecte de drept civil. În conformitate cu art.61 alin.(3) din Codul civil, *raporturile dintre persoana juridică și cei care alcătuiesc organele sale executive sunt supuse prin analogie regulilor mandatului dacă legea sau actul de constituire nu prevede altfel.*

---

⁴⁴ A se vedea: Cărpenaru Stanciu D. *Tratat de drept comercial român*. – București: Universul Juridic, 2009, p.261; Popa Sorana. *Societățile comerciale*. – București: Universul Juridic, 2007, p.85; Angheni Smaranda. *Unele probleme de drept privind administrarea societăților comerciale. Aspecte de drept comparat* // „Ad honorem Stanciu D. Cărpenaru. Studii juridice alese”. – București: C.H.Beck, 2006, p.105-107.

⁴⁵ Ștefănescu Ion, Beligrădeanu Șerban. *Natura raportului juridic dintre societățile comerciale și administratorii sau directorii acestora* // Revista Română de Drept Privat (România), 2009, nr.1, p.50.

⁴⁶ Țiclea Alexandru, Țiclea Tiberiu. *Particularități ale contractului de mandat comercial al directorilor societăților comerciale pe acțiuni* // Dreptul (România), 2010, nr.8, p.146.

⁴⁷ Piperea Gheorghe. *Drept comercial*. Volumul I. - București: C.H.Beck, 2008, p.203.

Așadar, în relațiile dintre administrator și persoana juridică se aplică normele cu privire la mandat din Codul civil, art.1030-1052⁴⁸. Mandatul administratorului are o dublă natură: *contractuală* și *legală*. Natura *contractuală* rezultă din faptul că între adunarea generală pe de o parte, și administrator pe de altă parte, există o înțelegere prevăzută în actul de constituire: adunarea generală îl împuternicește pe administrator să exercite gestiunea societății, iar administratorul își onorează pe deplin obligațiile profesionale. Administratorului i se acordă un *mandat general*, pentru a gestiona toate afacerile persoanei juridice (de regulă, în cadrul societăților comerciale acesta este directorul general sau președintele, în cazul băncilor comerciale) sau un *mandat special*, pentru gestiunea internă a societății (de exemplu, pentru probleme economico-financiare, juridice, comerciale etc.).

Ținând cont de faptul că mandatul administratorului își are izvorul în hotărârile adunării generale a societății, ajungem la concluzia că administratorii nu reprezintă un asociat anume, ci societatea în ansamblul său, mai exact totalitatea asociaților⁴⁹.

Natura *legală* a mandatului rezultă din faptul că împuternicirilor administratorului sunt limitate prin lege. De exemplu, Legea nr.1134/1997 stabilește că administratorul efectuează întreaga conducere a persoanei juridice, *cu excepția competențelor ce sunt atribuite prin lege adunării generale sau consiliului societății* (art.69).

Aspecte de dreptul muncii. Temeiul mandatului acordat administratorului nu este în toate cazurile același: uneori se poate baza pe calitatea de asociat – când administratorul este desemnat din rândul asociaților societății; în alte cazuri, când administratorul nu are calitatea de asociat, raportul juridic dintre acesta și societate se concretizează într-un raport juridic de muncă⁵⁰.

Tentativa de a explica natura juridică a relațiilor dintre administrator și societatea comercială se efectuează prin prisma legislației muncii, și anume, prin

---

⁴⁸ Raporturile juridice dintre societate și administratori sunt raporturi contractuale de mandat. Administratorul este în centrul tuturor relațiilor dintre societate și partenerii societății (salariați, furnizori, clienți, firme concurente, acționari, bănci). Comportamentul administratorului poate fi controlat și modelat, deoarece în contractul de mandat, mandanții (asociații, acționarii) au dreptul de a cere socoteală mandatarului, inclusiv eliberarea din funcție cu titlu de sancțiune. Sub această amenințare, administratorul va fi mai atent în exercitarea atribuțiilor sale, în așa fel încât să nu prejudicieze drepturile investitorilor (Piperea Gheorghe. *Drept comercial. Întreprinderea*, op.cit., p.216).

⁴⁹ Hîncu Victoria. *Obligația de diligență și loialitate a administratorului societății comerciale*, op.cit., p.91.

⁵⁰ Bumb Marinela. *Răspunderea administratorilor în societatea pe acțiuni // Fiat Justitia* (România), 2008, nr.2, p.38.

intermediul contractului individual de muncă încheiat cu societatea⁵¹. În acest context, o situație complicată avem în legislația națională. Din prevederile art.258 alin.(1) al Codului muncii reiese că administratorul care este și proprietar al societății comerciale nu poate încheia contract individual de muncă cu societatea unde activează, respectiv nu poate primi salariu, concediu de odihnă, indemnizații sociale etc.

Plenul Curții Supreme de Justiție a R.Moldova prin Hotărârea nr.1 din 04.10.2010 sugerează faptul că în general, raporturile dintre administrator și societatea comercială sunt bazate pe contractul de muncă (dreptul muncii). Singura excepția o constituie cazul în care administratorul deține în același timp și calitatea de proprietar (asociat, acționar), situație în care relațiile dintre administrator și societate sunt de natură civilă (drept civil)⁵².

Subliniem că în practică nu se ține cont de norma de la art.258 alin.(1) al Codului muncii, iar administratorii care sunt și proprietari în același timp, activează în baza contractelor individuale de muncă, beneficiind de toate drepturile sociale, ca și salariații. Mai mult decât atât, Casa Națională de Asigurări Sociale (în continuare - CNAS) admite acest fapt, stabilind interdicții doar în cazul administratorului proprietar unic. Astfel, în Scrisoarea CNAS nr.II-03/10-2280 din 03.04.2013 (transmisă oficiilor teritoriale) este prevăzut că persoana fizică care este administrator și proprietar unic al aceleiași entități, pierde dreptul de a avea contract individual de muncă, salariu și asigurare socială, deoarece nu este subiect al raportului de muncă.

În doctrina națională există mai multe păreri contradictorii în acest sens. Conform uneia dintre acestea (*Tudor Capșa*), încheierea contractului individual de muncă a administratorului cu societatea comercială este permisă, cu excepția cazului când administratorul este proprietar unic. Se aduc argumente că contractul individual de muncă reprezintă un act juridic bilateral, care implică doi subiecți de drept – angajatul și angajatorul. La societatea comercială în care administratorul este proprietar unic lipsește raportul de muncă clasic dintre doi subiecți și în consecință, administratorul ar fi nevoit să încheie contract de muncă

---

⁵¹ În doctrina română opiniile sunt contradictorii, de la acceptarea contractului de muncă, până la respingerea acestui în totalitate (Todică Carmen. *Statutul juridic și puterile administratorului în societatea comercială*. - București: Universul juridic, 2011, p.191; Ștefănescu Ion, Beligrădeanu Șerban, *op.cit.*, p.51).

⁵² Pct. 3.1 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a R.Moldova „Cu privire la unele chestiuni ce apar la soluționarea litigiilor dintre acționar și societatea pe acțiuni, dintre asociat și societatea cu răspundere limitată” (Proiect).

cu sine însuși, fapt ce este interzis⁵³.

Într-o altă opinie asemănătoare (*Carmen Ardeleanu-Popa*), se susține că administratorul - proprietar unic într-o societate comercială nu poate fi concomitent și salariat al persoanei juridice în cauză. *În primul rând*, dacă el ar deveni salariatul propriei societăți, cum ar putea fi subordonat acesteia, mai ales că ar putea schimba oricând voința societății, în funcție de propriul său interes? Or, elementul de bază într-un raport de muncă este anume subordonarea care trebuie să existe între salariat și angajator. *În al doilea rând*, toate voințele – a persoanei juridice, a proprietarului unic, a administratorului, cât și aceea a salariatului se suprapun, fiind reductibile la una singură, aceea a proprietarului unic. *În al treilea rând*, administratorul - proprietar unic în calitate de salariat nu se poate pedepsi (disciplinar) pe sine însuși⁵⁴.

O părere diametral opusă (*Veaceslav Ciobanu*) susține că în legislație nu există norme care ar interzice administratorului proprietar unic de a semna contract individual de muncă cu sine însuși. Prin urmare, în calitate de administrator, el semnează din numele societății comerciale, iar în postura de angajat, se reprezintă pe sine ca cetățean cu drepturi constituționale – la muncă, la remunerare pentru muncă și la asigurare socială de stat obligatorie. Despre existența unui conflict de interese în situația respectivă nici nu poate fi vorba⁵⁵.

Același punct de vedere găsim la alt autor (*Cireș Elena*), care aduce argumente că încheierea contractului individual de muncă cu administratorul proprietar unic nu reprezintă act juridic „cu sine însuși”. Deși avem o singură persoană, din punct de vedere juridic aceasta posedă calități diferite, și anume: ca parte la contract – angajator și angajat, ca statut juridic – societate comercială și persoană fizică (bărbat sau femeie), trăsături distinctive – pentru societatea comercială: denumire, cod de identificare (IDNO), pentru persoana fizică: nume, prenume, cod personal⁵⁶.

În calitate de exemplu aducem o speță din practica *Curții Supreme de*

---

⁵³ Капша Тудор. *Труд руководителя-собственника: социально-правовые аспекты* // Contabilitate și audit, 2013, nr.7, p.12.

⁵⁴ Ardeleanu-Popa Carmen. *Problema raportului de prepușenie în cazul în care asociatul unic al unei societăți cu răspundere limitată este în același timp și administrator* // Analele Universității din Oradea (România), Volumul II, 2006, Seria economie și administrarea afacerilor, p.225-226.

⁵⁵ Ciobanu Veaceslav. *Administratorul – proprietar unic al entității are dreptul de a beneficia de asigurare socială de stat obligatorie?*, <http://www.contabilsef.md/libview.php?l=ro&idc=290&id=7260> (vizitat 27.10.2013).

⁵⁶ Чиреш Елена. *О праве единственного учредителя предприятия на труд и социальное страхование* // Contabilitate și audit, 2013, nr.5, p.22.

Justiție R.Moldova, în care recurenta, în calitate de administrator-asociat al unei societății comerciale, a solicitat instanței recunoașterea raportului dintre ea și societate ca fiind un raport juridic de muncă, precum și faptul că hotărârea de eliberare a recurentei din funcție contravine legislației muncii. Instanța a respins cererea recurentei, motivând că „Prevederile legislației muncii (art.86 și 209 din Codul muncii), la care face trimitere reclamanta nu sunt aplicabile raporturilor juridice apărute între societate și administratorul – asociat, aceste raporturi fiind guvernate de regulile mandatului, care, reieșind din prevederile art.1050 ale Codului civil, poate fi denunțat oricând de oricare din părți”⁵⁷.

Organele facultative – organul de supraveghere și organul de control

Al treilea organ de conducere al persoanei juridice este organul de control, numit și *cenzor*. La persoanele juridice cu un număr mic de fondatori desemnarea cenzorului nu este obligatorie. Fondatorii pot verifica personal eficiența administrării. În cazul societății cu răspundere limitată, dacă aceasta are mai mult de 15 asociați, atunci este obligată să numească cenzori.

Funcționarea persoanei juridice cu scop lucrativ

Prin *funcționare* se înțeleg toate relațiile ce apar în interiorul persoanei juridice, cu ocazia fondării și lucrului de zi cu zi. Aceste relații dau naștere la drepturi și obligații pentru membrii fondatori ai persoanei juridice.

Drepturile fondatorilor. Fondatorii persoanei juridice beneficiază de drepturile stabilite de lege și de actul de constituire, inclusiv de dreptul: a) de a participa la conducerea persoanei juridice; b) de a vota la adunările generale; c) de a fi informat despre activitatea persoanei juridice; d) de a exercita controlul asupra modului de gestionare a persoanei juridice; e) de a înstrăina și a dobândi, în condițiile legii, partea socială; f) de a cere dizolvarea persoanei juridice; g) de a participa la repartizarea beneficiilor; h) de a obține, în caz de lichidare a persoanei juridice, valoarea unei părți a patrimoniului acesteia rămas după achitarea cu creditorii și cu salariații săi; i) de a cere excluderea altor fondatori în conformitate cu prevederile legii.

Obligațiile fondatorilor. Pe lângă drepturi, fondatorii persoanei juridice cu scop lucrativ au și obligații. Fondatorul este obligat: a) să verse aportul la capitalul social în mărimea, în modul și în termenele stabilite în actul de constituire; b) să nu divulge informația confidențială a persoanei juridice; c) să

---

⁵⁷ Decizia Colegiului economic lărgit al Curții Supreme de Justiție a R.Moldova din 31.01.2008, dosar nr.2rae-6/08, www.csj.md.

comunica imediat persoanei juridice despre schimbarea domiciliului sau a sediului, a numelui sau a denumirii, altă informație necesară exercitării drepturilor și îndeplinirii obligațiilor de către persoana juridică. Fondatorul are și alte obligații stabilite de lege și de actul de constituire.

Distribuirea beneficiului. Prin *beneficiu* se înțelege *profitul* sau *venitul*. Persoana juridică trebuie să distribuie anual beneficiul rămas după achitarea impozitelor și altor plăți obligatorii. Hotărârea cu privire la mărimea beneficiului care urmează a fi distribuit se adoptă de Adunarea generală a fondatorilor. De regulă, beneficiul se repartizează proporțional mărimii părții sociale pe care o deține fiecare fondator. Important este și faptul că beneficiul se plătește fondatorilor în formă bănească.

Concluzii

Generalizând cele expuse, nu suntem de acord cu norma de la art.258 alin.(1) al Codului muncii prin care administratorului proprietar al societății comerciale i se interzice de a beneficia de legislația muncii. Ținând cont de această normă, administratorul unei societăți comerciale care este în același timp și proprietar al acesteia, nu are dreptul de a încheia contract individual de muncă, de a primi salariu, de a beneficia de asigurare socială. Întrebarea firească: Din care surse ar urma administratorul să trăiască în această situație? Or, dividendele se plătesc din profit la sfârșit de an. Mai mult decât atât, ar putea fi perioade în care societatea să nu înregistreze profit. Care ar fi sursa de existență a administratorului în această situație? Administratorul ar fi lipsit de dreptul de a primi o remunerare pentru munca sa? Se încadrează acest fapt în normele constituționale care asigură drepturi egale tuturor cetățenilor?

Subliniem faptul că prin interdicția respectivă administratorul este lipsit în mod arbitrar de calitatea de salariat, iar de aici decurg un șir de limitări care contravin normelor din Constituția R.M. Astfel, se încalcă dreptul cetățeanului la muncă și la alegerea muncii (art.43), dreptul la asigurarea socială obligatorie din partea statului (este lipsit de indemnizație de maternitate, pentru creșterea și îngrijirea copilului, pentru incapacitatea temporară de muncă, pentru accidente de muncă și boli profesionale etc. și neavând altă soluție, administratorul va fi nevoit să încheie în mod particular contract de asigurare socială cu CNAS), dreptul la asigurarea medicală obligatorie (va fi nevoit să-și procure de sine stătător poliță medicală).

INSOLVABILITATEA PERSOANELOR FIZICE ȘI PERSOANELOR JURIDICE CARE DESFĂȘOARĂ ACTIVITATE DE ÎNTREPRINZĂTOR

**Ciobanu Vasile, anul IV, Universitatea „Perspectiva”
Ctitor Natalia, master în drept, lector superior (conducător științific)**

Aspecte istorice. Insolvabilitatea își are originea în dreptul roman. Instituția insolvabilității la romani se numea „*venditio bonorum*” și se iniția de către persoana care avea o creanță față de debitor.

Procedura se desfășura sub autoritatea pretorului. Dacă debitorul nu achita datoriile față de creditor, era informat pretorul care constata imposibilitatea achitării datoriilor. Bunurile debitorului se transmiteau în gestiunea creditorului. Acesta desemna o persoană (*curator bonorum*) care avea obligația de a publica avize și a aduce la cunoștința publicului despre vânzarea averii debitorului. Dacă în timp de o lună de la data publicării avizului de vânzare, debitorul așa și nu plătea datoria și nici nu aducea un garant, creditorul desemna un lichidator (*magister bonorum*), care vindea la licitație publică bunurile debitorului. Bunurile se vindeau celui care oferea cel mai mare preț. Dacă creanța se satisfăcea și mai rămâneau bunuri, acestea se întorceau debitorului⁵⁸.

Insolvabilitatea se aplică în privința debitorilor care au calitatea de întreprinzător. În legislația unor state, precum Germania, Statele Unite ale Americii, Federația Rusă etc., procedura insolvabilității se aplică și asupra consumatorilor precum și asupra persoanelor juridice care nu practică activitate de întreprinzător.

În legislația națională, primele reglementări cu privire la insolvabilitate au fost introduse după anii '90. Odată cu trecerea la economia de piață, instituția insolvabilității a cunoscut o aplicare largă în practică, dat fiind faptul că activitatea de antreprenariat este legată de anumite riscuri. În acest caz, a devenit imperios elaborarea unor mecanisme de aplanare sau ameliorare a activității

---

⁵⁸ *Venditio bonorum* a fost introdusă prin Legea Poetilia Papiria, în anul 311 d.Hr., prin care s-a hotărât că executarea silită pentru neexecutarea obligațiilor de către debitor se va face doar asupra bunurilor lui. Astfel, legea a pus capăt măsurilor represive de executare care până atunci se aplicau în privința persoanei debitorului, precum uciderea lui de către creditor sau vânzarea în sclavie. Pentru mai multe detalii a se vedea: Roșca Nicolae. *Insolvabilitatea în dreptul Republicii Moldova – o instituție modernizată a procedurii „venditio bonorum” din dreptul roman* // Revista de Științe Juridice (România), nr.4, 2007, p.71-76.

întreprinzătorilor în situații de criză, prevenire a insolvenței sau chiar de îndepărtare a întreprinzătorilor ineficienți din circuitul civil⁵⁹.

În contextul respectiv, a apărut necesitatea de a elabora mecanisme juridice de înlăturare a întreprinzătorilor ineficienți din circuitul civil. Inițial a fost adoptată Legea cu privire la faliment din 1992, înlocuită ulterior prin Legea cu privire la faliment din 1996.

Începând cu anul 2001, a apărut Legea insolvenței care a introdus un cuvânt nou pentru legislația națională – insolvența. Din anul 2013 și până în prezent se aplică o nouă lege a insolvenței, Legea insolvenței nr.149/2012, dar și Codul de procedură civilă.

Actorii principali în procesul de insolvență sunt: instanța de judecată, administratorul insolvenței, adunarea creditorului și debitorul. Suplimentar, mai sunt implicate și unele persoane ce contribuie la desfășurarea procedurii de insolvență, asupra cărora actele de dispoziție ale instanței de judecată nu au influență în raport cu patrimoniul acestora. Fiecăruia dintre participanți, legea le atribuie o anumită competență, identificându-le și determinând puterile și responsabilitățile acestora.

Figura centrală, în cadrul procedurii de insolvență, rămâne a fi administratorul, care apare în triplă ipoteză, deoarece, pe lângă faptul că trebuie să respecte condiția de promotor al puterii statale și anume a autorității judecătorești, are obligația de a asigura protecția drepturilor creditorilor, și nu în ultimul rând de a întreprinde cele mai eficiente măsuri și mecanisme de administrare și valorificare a masei debitoare.

Definiție. Insolvența reprezintă acea situație financiară a debitorului, caracterizată prin imposibilitatea acestuia de a-și onora obligațiile de plată. O explicație reușită a noțiunii de insolvență aduce profesorul *Gh.Piperea*, conform căruia insolvența este eșecul (sau chiar catastrofa) întreprinzătorului; starea, de cele mai multe ori iremediabilă, pe care întreprinzătorul ar fi trebuit, dar nu a putut să o evite; procedura insolvenței este modul în care legea și instanțele judecătorești organizează eșecul afacerii; întreprinderea insolventă este o afacere care a eșuat, adică o întreprindere în care

---

⁵⁹ p.111.

riscul de pierdere s-a întâmplat; dacă afacerea este o aventură, atunci insolabilitatea este consecința aventurii care s-a terminat prost⁶⁰.

Subiecții procedurii de insolabilitate

În conformitate cu art.4 al Legii insolabilității, la procedura de insolabilitate participă administratorul provizoriu, administratorul insolabilității, lichidatorul, creditorii, adunarea creditorilor, comitetul creditorilor, debitorul sau după caz reprezentantul debitorului, alte organe și persoane stabilite în prezenta lege.

Subiecții la proces au roluri diferite. Unii subiecți au misiunea de organe care aplică procedura, în timp ce alții sunt părți care își promovă propriile interese. Din prima categorie fac parte administratorul provizoriu, administratorul insolabilității, lichidatorul, iar din rândul persoanelor care au interes personal în desfășurarea procesului sunt creditorii, adunarea creditorilor, comitetul creditorilor, debitorul. Din nefericire, legea nu enumeră și instanța de judecată, care la fel este unul dintre participanții la procesul de insolabilitate și are rol determinant în desfășurarea procesului.

Creditorii. Conform Legii insolabilității, creditorii sunt persoanele fizice sau persoanele juridice deținători ai unui drept de creanță asupra patrimoniului debitorului, și care pot face dovada creanței lor față de acest patrimoniu (art.2).

Însă faptul existenței unei creanțe față de debitor nu duce la apariția calității procesuale de creditor în cadrul procedurii de insolabilitate. Astfel creditorul deși are o creanță el nu poate exercita nici un drept în cadrul procedurii de insolabilitate până la momentul în care creanța acestuia nu a fost validată la ședința de validare. Anume din acest moment el obține drepturi procesuale depline și se consideră creditor al debitorului insolabil⁶¹.

O altă condiție pentru a fi creditor în cadrul procedurii de insolabilitate este momentul apariției creanței. Din acest punct de vedere există creditori ai căror creanțe au apărut până la intentarea procesului de insolabilitate, cum sunt *creditorii garantați* și cei *chirografari*, și creditori ai căror creanțe au luat naștere după intentarea procesului de insolabilitate, numiți *creditori ai masei*⁶².

---

⁶⁰ Piperea Gheorghe. *Drept comercial. Întreprinderea*. - București: C.H.Beck, 2012, p.15.

⁶¹ Barbă Valentin, Macovei Gheorghe, *op.cit.*, p.230.

⁶² De fapt creditori în sensul procedurii propriu-zise a insolabilității sunt doar *creditorii garantați* și cei *chirografari* fiindcă doar ei au anumite relații comerciale și contractuale cu debitorul. Ei sunt unicii care pot înainta cererea introductivă pentru pornirea

Creditori garantați - sunt creditorii a căror creanțe față de debitor au apărut înainte de intentarea procesului de insolvabilitate și sunt asigurate prin garanții reale. Vor fi creditori garantați persoanele care au drept de gaj, ipotecă sau retenție asupra bunului⁶³, precum și statul, în cazul încasării de taxe și impozite asupra unor bunuri care pot servi drept garanție a plăților;

Creditori chirografari – sunt creditorii a căror creanțe față de debitor au apărut înainte de intentarea procesului de insolvabilitate și nu sunt asigurate prin garanții. Cu alte cuvinte, creditor chirografar este creditorul negarantat care, la momentul intentării procesului de insolvabilitate, are o creanță față de debitor.

Creanțele chirografare se împart în creanțe de rang preferențial și inferior. Executarea acestora se face conform rangului: creanțele următorului rang se execută numai după executarea în totalitate a creanțelor rangului precedent. În caz de insuficiență a masei debitoare, distribuirea bunurilor în cadrul aceluiași rang se efectuează proporțional.

Din categoria creanțelor *de rang preferențial* fac parte:

a) creanțele provenite din dăunarea sănătății sau din cauzarea morții. Capitalizarea acestor creanțe se face conform Legii cu privire la capitalizarea plăților periodice nr.123/1998;

b) creanțele salariale față de angajați, cu excepția persoanelor indicate la art. 247, și remunerația datorată conform drepturilor de autor;

c) creanțele pentru creditele acordate de Ministerul Finanțelor (suma principală, dobânda, comisionul de angajament, fondul de risc), creditele interne și externe acordate cu garanție de stat, impozitele și alte obligații de plată la bugetul public național;

---

procedurii de insolvabilitate (în afară de cazul când debitorul înaintează cerere introductivă față de sine însuși). *Creditorii masei* apar după pornirea procedurii de insolvabilitate, de aceea, ei nici nu sunt considerați creditori ai debitorului insolubil, creanțele lor luând naștere în legătură cu cheltuielile suportate pe parcurs.

⁶³ În doctrină s-a remarcat că Legea insolvabilității utilizează sintagma de „creditor garantat”, în timp ce Codul civil - pe cea „creditor gajist”. Pentru a uniformiza această terminologie s-a propus racordarea prevederilor Legii insolvabilității la cele din Codul civil și utilizarea noțiunii unice de „creditor gajist” (Macovei Gheorghe. *Statutul procesual al creditorilor în cadrul procesului de insolvabilitate* // Conferința științifică cu participare internațională „Interferențe universitare - integrare prin cercetare și inovare”. Rezumatele comunicărilor. - Chișinău: CEP USM, 2012, p.172).

Nu suntem de acord cu această recomandare din două motive: *în primul rând*, Legea insolvabilității este o legea specială și se aplică în mod prioritar față de Codul civil; *în al doilea rând*, sintagma „creditor gajist” este neadecvată deoarece se limitează la creditorii care dețin contracte de gaj, dar fără a se ține cont de alte garanții, precum ipoteca, retenția sau garanția bancară.

d) creanțele de restituire (achitare) a datoriilor față de rezervele materiale ale statului;

e) alte creanțe chirografare care nu sunt de rang inferior;

Creanțele chirografare de rang inferior sunt:

a) dobânda la creanțele creditorilor chirografari calculată după intentarea procesului;

b) amenzile, penalitățile și alte sancțiuni financiare (pecuniare), precum și cele cauzate de neexecutarea obligațiilor sau din executarea lor necorespunzătoare;

c) creanțele din prestațiile gratuite ale debitorului;

d) creanțele legate de rambursarea creditelor de capitalizare și/sau împrumuturile unui asociat, acționar sau membru al debitorului ori ale persoanelor afiliate sau interdependente și alte asemenea creanțe;

e) creanțele salariale ale persoanelor indicate la art. 247.

Se poate observa că lista creanțelor de rang inferior este una exhaustivă, comparativ cu lista creanțelor de rang preferențial, care este mult mai largă, luând în considerație lit.(e) „alte creanțe ...”. Altfel spus, orice creanță chirografară care nu se regăsește în lista celor de rang inferior, este considerată a fi creanță de rang preferențial.

Creditori ai masei sunt creditori ale căror creanțe față de debitor au apărut după intentarea procesului de insolvabilitate și se execută în prealabil în mod curent pe măsura apariției lor. În categoria respectivă se includ persoanele care prestează diverse servicii în legătură cu insolvabilitatea, precum cele de secretariat, de gestionare, de reprezentare, specialiști, experți etc., în schimbul unei remunerații⁶⁴. La fel, creditor al masei poate fi instanța de insolvabilitate în legătură cu cheltuielile suportate la efectuarea actelor de procedură⁶⁵.

---

⁶⁴ În toate cazurile, pentru a deveni creditori ai masei persoanele trebuie să fie recunoscute în această calitate de către instanța de insolvabilitate.

⁶⁵ Din prevederile art.52 al Legii insolvabilității se deduce că creditorii masei pot avea două feluri de cheltuieli, legate de procesul de insolvabilitate și de masa debitoare. În categoria *cheltuielilor procesului de insolvabilitate* se includ: sumele plătite persoanelor care au contribuit la înfăptuirea justiției (martori, experți, specialiști); cheltuielile suportate de instanța de judecată la efectuarea actelor de procedură (înștiințarea părților, executarea actelor de procedură etc.); cheltuielile suportate în legătură cu remunerația

Adunarea creditorilor. Adunarea creditorilor este alcătuită din totalitatea creditorilor cunoscuți ale căror creanțe au fost validate. Adunarea creditorilor constituie organul suprem decizional al întreprinderii aflate în proces de insolvabilitate sau în procedura de restructurare, formată din creditorii garantați și chirografari, prin hotărârile căreia contribuie la derularea procesului de insolvabilitate sau a procedurii de restructurare⁶⁶.

Adunarea creditorilor are următoarele *atribuții exclusive*: a) stabilește componența numerică și atribuțiile comitetului creditorilor, alege membrii acestui comitet și hotărăște încetarea anticipată a împuternicirilor acestora, stabilește periodicitatea plății soldei, a retribuițiilor stimulative și modul de compensare a cheltuielilor de exercitare a funcției de membru al comitetului creditorilor, decide asupra tragerii la răspundere a membrilor lui; b) decide asupra sistării activității debitorului și lichidării lui, aprobă planul de restructurare a acestuia; c) prezintă instanței de judecată propuneri referitor la instituirea de restricții în activitatea debitorului și în gestionarea de către acesta a patrimoniului său; d) supraveghează activitatea administratorului insolvabilității/lichidatorului, solicită destituirea și înlocuirea lor; e) poate cere administratorului insolvabilității/lichidatorului explicații, informații sau rapoarte despre administrarea masei debitoare; f) decide asupra încheierii tranzacțiilor de proporții⁶⁷; g) verifică legalitatea și oportunitatea hotărârilor comitetului creditorilor și, după caz, ia decizii cu privire la anularea sau la suspendarea acestora; h) aprobă distribuirea masei debitoare; g) rezolvă alte probleme privind desfășurarea procedurilor de insolvabilitate.

Convocarea adunării creditorilor se face de către administratorul insolvabilității sau, după caz, de către lichidator. Adunarea creditorilor poate fi convocată și la cererea comitetului creditorilor, la cererea creditorilor ale căror creanțe reprezintă cel puțin 10% din suma totală a creanțelor validate sau în temeiul unei încheieri a instanței de judecată. Informația despre data, ora, locul și ordinea de zi a adunării creditorilor se expediază fiecărui creditor.

---

administratorului insolvabilității. *Cheltuieli referitoare la masa debitoare* sunt cele care apar în legătură cu gestionarea, valorificarea și împărțirea masei debitoare de către administratorul insolvabilității, inclusiv plata de impozite, taxe etc.

⁶⁶ Lungu Marcel. *Dreptul afacerilor: Curs universitar*. Ediția a II-a (revăzută și completată, coordonator A.Cuznețov). - Chișinău: CEP USM, 2013, p.291.

⁶⁷ Detalii cu referire la actele juridice de proporții a se vedea: Roșca Nicolae. *Unele precizări privind noțiunea „actul juridic de proporții” al lichidatorului persoanei juridice insolubile în lumina Legii insolabilității nr.149/2012*; Roșca Nicolae. *Cu privire la mecanismul de încheiere a actelor juridice de proporții din numele persoanei insolubile*, p.58-60.

Adunarea se poate desfășura cu prezența creditorilor, prin corespondență sau în formă mixtă. Scrisoarea prin care se exprimă votul prin corespondență se semnează de creditor, semnătura fiind legalizată de notari ori certificată de conducătorul persoanei juridice, sau în format electronic, pe care se aplică semnătura electronică (digitală) în conformitate cu Legea privind documentul electronic și semnătura digitală nr.264/2004, și se comunică administratorului insolvenței. Dreptul creditorului de a participa la adunare poate fi exercitat și prin intermediul unui reprezentant, în bază de procură.

Adunarea creditorilor este deliberativă dacă, la momentul încheierii înregistrării, au fost înscrși și participă la adunare majoritatea simplă a creditorilor cu drept de vot care dețin mai mult de: a) 50% din valoarea totală a creanțelor în conformitate cu art.57 alin.(3) din Legea insolvenței.

Dacă la adunarea creditorilor nu s-a întrunit numărul necesar de creditori cu drept de vot sau nu a fost reprezentată suma necesară de creanțe, adunarea creditorilor se va convoca repetat. Adunarea creditorilor convocată repetat este deliberativă, indiferent de numărul creditorilor cu drept de vot prezenți și indiferent de valoarea creanțelor reprezentate. Paradoxal, dar în doctrină se susține că procedura insolvenței poate avea loc și cu un singur creditor. Asemenea asociatului unic al societății cu răspundere limitată, acest creditor își va asuma rolul de adunare a creditorilor și de comitet al creditorilor⁶⁸.

Comitetul creditorilor. După intentarea procesului de insolvență și până la prima adunare a creditorilor, instanța de insolvență poate institui, în raport cu numărul creditorilor din tabelul preliminar de creanțe, un comitet al creditorilor din 3 sau 5 reprezentanți ai creditorilor cu valoarea cea mai mare a creanțelor⁶⁹.

Dacă, din cauza numărului restrâns de creditori, instanța de insolvență nu consideră necesară constituirea unui comitet al creditorilor, atribuțiile acestuia vor fi exercitate de adunarea creditorilor sau de un reprezentant al creditorilor desemnat de adunare sau, după caz, numit de instanța de insolvență.

Comitetul creditorilor are mandat pentru întreaga perioadă de derulare a procedurii față de debitor. Adunarea creditorilor poate decide formarea

---

⁶⁸ Turcu Ion, *op.cit.*, p.177.

⁶⁹ Din acest punct de vedere Legea insolvenței prevede un număr impar de membri (3 sau 5) și este mai bună decât legea română care prevede un comitet al creditorilor alcătuit din 3-5 membri, existând riscul ca în situația alegerii a 4 membri, să fie prezentă paritatea de voturi.

comitetului creditorilor, modificarea componenței sau dizolvarea lui la orice etapă a procedurii de insolvabilitate, a procedurii falimentului și a procedurii de restructurare.

Abordare critică. Subliniem că procedura insolvabilității stabilită prin Legea insolvabilității este excesiv de greoaie și anevoiasă (ca și legea în sine, de fapt). Pentru comparație, în Franța, legea cu privire la insolvabilitate din 1985⁷⁰ a abolit adunarea creditorilor, acordând reprezentantului creditorilor, mandatar al justiției desemnat de tribunal, puterea de a acționa în numele și în interesul creditorilor. Profesia de mandatar este incompatibilă cu orice altă profesie. Mandatarul este singurul abilitat să acționeze atât în interesul colectiv al creditorilor, cât și în interesul individual al fiecărui creditor.

Astfel, comparativ cu procedura insolvabilității din Republica Moldova, în Franța procedura respectivă se dovedește a fi mai simplă și mai rapidă. *În primul rând*, cheltuielile legate de insolvabilitate sunt mai reduse, ceea ce înseamnă că debitorul insolvabil are posibilitatea de a economisi mai mulți bani pentru a plăti datoriile față de creditori. *În al doilea rând*, se câștigă timp.

Mecanismul actual instituit prin Legea insolvabilității necesită o perioadă lungă de timp, fapt ce dezavantajează atât creditorii, care nu-și pot recupera imediat creanțele, cât și debitorul insolvabil, a cărui activitate pe această durată este paralizată. Deseori, în practică, anume instituirea și organizarea adunării creditorilor și a comitetului creditorilor creează cele mai multe dificultăți, fapt care generează, în cele din urmă, risipă de timp și de bani.

Dintre aceste două structuri, mai puțin eficientă se dovedește adunarea creditorilor. În primul rând, la alin.(2)-(8) art.57 legiuitorul acordă prea multă atenție cerințelor cu privire la cvorum pentru ca în alin.(9) al aceluiași articol să indice foarte ușor că adunarea creditorilor convocată repetat este deliberativă, indiferent de numărul creditorilor cu drept de vot prezenți și indiferent de valoarea creanțelor reprezentate. În aceste condiții apare întrebarea firească: care este rostul stabilirii de către legiuitor în alin.(2)-(8) art.57 a unor exigențe foarte drastice cu referire la prima adunare a creditorilor, dacă în scurt timp poate fi convocată o adunare repetată față de care nu există cerințe speciale și este deliberativă în orice situație? Practica atestă faptul că în mod frecvent, prima adunare a creditorilor nu

---

⁷⁰ Legea cu privire la redresarea și lichidarea judiciară a întreprinderilor (legea insolvabilității), nr.85-98 din 25.01.1985 (Franța), <http://www.legifrance.gouv.fr/> (vizitat 14.11.2013).

întrunește cvorumului prevăzut la alin.(3) art.57 din cauza lipsei de interes din partea creditorilor, fiind necesară convocarea adunării repetate. Mai mult, adunările creditorilor sunt prea dese și sufocate de prea multe formalități și atribuții, în condițiile în care gradul de informare a creditorilor obișnuiți cu privire la acest gen de proceduri este foarte redus.

Cu referire la problema respectivă, în doctrină se propun două soluții:

Cea dintâi, eliminarea instituției adunării generale a creditorilor, iar în centrul spațiului decizional să fie comitetul creditorilor, care este mai lucrativ. Aceasta ar conduce la o creștere a eficienței procedurii insolvenței, prin transformarea caracterului complicat al deliberării creditorilor într-un mecanism simplificat.

Cea de-a doua, susținută de profesorul *Ion Turcu*, prevede eliminarea adunării creditorilor și a comitetului creditorilor, respectiv înlocuirea acestora cu un singur creditor, mandatat de către toți ceilalți creditori pentru apărarea intereselor acestora. În condițiile actuale, toate convocările de adunări și comitete, cu desfășurări de ședințe ale creditorilor sunt amplu cronofage și adeseori dezolant ineficiente. Se impune renunțarea la adunarea creditorilor și la comitetul creditorilor pentru a fi înlocuite cu reprezentantul creditorilor. Ca exemplu servește modelul francez care funcționează satisfăcător de peste 20 de ani⁷¹.

---

⁷¹ Turcu Ion, *op.cit.*, p.180.

CONTRACTELE DE CREDIT BANCAR

Donțu Adriana, anul III, IRIM

Balan Andrei, master în drept, lector superior (conducător științific)

Prin contractul de credit bancar, o banca (creditor) se obliga sa pună la dispoziția unei persoane (debitor) o suma de bani (credit), iar debitorul se obliga sa restituie suma primita si sa plateasca dobinda si alte sume aferente prevăzute de contract (art. 1236 (1) CC). Contractul de credit bancar prezintă următoarele caractere juridice:

- este un contract consensual: se considera incheiat si produce efecte juridice din momentul realizării acordului de voința a părților asupra clauzelor esențiale ale contractului;
- este un contract sinalagmatic: drepturile si obligațiile părților sunt reciproce, corelative si interdependente;
- este un contract cu titlu oneros: pentru creditul acordat debitorul este obligat sa plateasca o dobinda si alte sume aferente prevăzute de contract;
- este un contract cu executare succesiva: prestațiile reciproce ale băncii si debitorului se desfasoara in timp.

Definiția contractului de credit bancar conținuta in art. 1236 (1) CC nu cuprinde unele servicii bancare, care sunt si ele calificate ca modalitati de creditare, astfel ca creditarea prin transferul unei creanțe (scontul cambiei), “creditele prin semnătură” (avalul si acceptarea cambiei, garanția bancara).

O noțiune mai larga a creditului o găsim in Legea instituțiilor financiare. Potrivit definiției cuprinse in art. 3 al acestei legi, prin credit se intelege orice aranjament de a acorda bani cu imprumut, cu condiția rambursării lor, plății dobinzii si altor plăți aferente, orice prelungire a termenului de rambursare a datoriei, orice garanție emisa, precum si orice angajament de a achiziționa o creanța sau alte drepturi de a efectua o plata.

Din definiția citata rezulta următoarele modalitati ale creditului:

- împrumutul fondurilor bănești (reglementata de art. 1236-1245 CC);

- prelungirea scadentei unei datorii, de exemplu cambia (reglementata de art. 1279 CC și Legea cambiei nr. 1527-XII din 22.06.1993//M.O. nr. 10 din 30.10.1993);
- emiterea unei garanții (reglementata de art. 1246-1255 CC);
- scontul (reglementata de titlul V al Legii cambiei).

Contractul de credit bancar deriva din contractul de împrumut. Datorita acestui fapt o mare parte din autori califica contractul de credit bancar ca o specie a contractului de împrumut. Însa avind in vedere ca satisfacerea necesităților întreprinzătorilor profesioniști in fonduri bănești este imposibila in cadrul contractului de împrumut, care are caracter real si nu poate oferi împrumutatului certitudinea in ceea ce privește primirea banilor in momentul oportun, intrucit împrumutatorul nu poate fi obligat de a acorda împrumutul. De aceea, piața financiara are nevoie de un contract cu caracter consensual, care generează obligații fin momentul incheierii lui. Acest fapt a determinat apariția unui contract autonom, care este contractul de credit bancar.

Pina la intrarea in vigoare a noului Cod civil al Republicii Moldova, raporturile in domeniul creditului bancar erau reglementate de prevederile Codului civil precedent in materie de împrumut. În noul Cod civil exista o secțiune aparte consacrata contractului de credit bancar.

Însă caracterul inrudit al contractului in cauza cu contractul de împrumut, a determinat legislatorul sa dispună ca normele ce reglementează contractul de împrumut se aplica raporturilor de credit bancar in masura in care aceste raporturi nu sunt reglementate de prevederile secțiunii respective a Codului civil al Republicii Moldova si daca aceste norme nu contravin esenței creditului bancar (art. 1236 (3) CC).

Elementele contractului de credit bancar. Subiecții contractului de credit bancar.

Părțile contractului sunt creditorul (banca sau alta institutie financiara autorizata conform legii, in continuare - banca), pe de o parte, și debitorul, pe de alta parte.

Conform Legii cu privire la Banca Naționala a Moldovei (art.2) si Legii instituțiilor financiare (art. 3), entitatile care au capacitatea de a utiliza mijloacele atrase de la persoanele fizice si juridice pentru a acorda credite sunt băncile si alte

institutiile financiare art. 26 alin. 1 al Legii institutiilor financiare numeste printre activitatile financiare "acordarea de credite (de consum si ipotecare, factoring cu sau fara drept de regres, finantarea tranzactiilor comerciale). Banca poate exercita aceste activitati numai in baza autorizatiei eliberate de Banca Nationala. In calitate de debitor poate fi orice persoana fizica si juridica.

Obiectul contractului de credit bancar.

Obiectul contractului il constituie serviciul bancar de punere la dispozitia debitorului a unei sume de bani in conditiile prevazute de contract.

Forma contractului de credit bancar. Conform art. 1236 (2) CC contractul de credit bancar se incheie in forma scrisa. Legea institutiilor financiare art. 32 (1) prevede ca toate operatiunile de credit si garantii ale bancilor trebuie consemnate in documente contractuale din care sa rezulte clar termenele stabilite in toate conditiile tranzactiilor respective.

Forma scrisa a contractului este ceruta ca conditie ad probationem si nu ad validatem. Nerespectarea formei scrise atrage efectele prevazute de art. 211 CC. In practica, la incheierea acestor contracte se utilizeaza formulare tipizate alcătuite de banca. Ca si celelalte contracte bancare, contractul de credit bancar este un contract de adeziune.

Clauzele contractului de credit bancar. Legea nu precizeaza care sunt clauzele necesare ale contractului de credit bancar, in general. Citeva repere pentru determinarea, in linii generale, a clauzelor acestui contract se contin in Legea institutiilor financiare (art.3).

Operind cu sintagma "documentatie de credit", prin care se intelege "documentatia care sta la baza unei conventii intre o banca si o alta persoana pentru acordarea unui credit", legea stabileste un minimum de prevederi pe care trebuie sa le cuprinda aceasta documentatie:

- situatia financiara curenta a solicitantului de credit si a oricarei persoane care constituie o garantie personala;
- o descriere a modalitatilor de garantare pentru plata integrala a datoriei si, dupa caz, o evaluare a bunurilor ce fac obiectul garantiei;

- o descriere a condițiilor creditului, cuprinzând valoarea creditului, rata dobânzii, schema de rambursare, obiectivul debitorului și scopul pentru care a solicitat creditul;

- documente cu semnăturile persoanelor care au autorizat acordarea creditului în numele băncii;

- alte documente determinate de banca.

Pentru unele categorii de contracte de credit bancar clauzele contractuale obligatorii sunt stabilite în acte normative bancare. Astfel, Regulamentul BNM 3/1995 cu privire la acordarea de către băncile comerciale a creditelor în consorțiu// Buletinul BNM, nr. 1, 1995, prevede clauzele obligatorii pe care trebuie să le conțină contractele de credit încheiate între debitor în participanții la creditul de consorțiu.

Efectele contractului de credit bancar. Obligațiile băncii:

Principala obligație a băncii ce reiese din contract este punerea la dispoziția debitorului a creditului în mărimea și în condițiile prevăzute în contract.

În funcție de condițiile contractului, suma creditului poate fi pusă la dispoziția debitorului integral sau în tranșe (rate). Creditul poate fi pus la dispoziția debitorului în diferite modalități:

- prin transferul sumei respective în contul de împrumut, deschis special în acest scop (p 1.4. Regulamentul BNM privind deschiderea, modificarea și închiderea conturilor la băncile autorizate din Republica Moldova nr. 297 din 25.11.2004// M.O., nr. 218-233 din 03.12.2004);

- prin transferul sumei respective în contul curent al debitorului în banca data sau într-un alt cont în oricare altă bancă indicat de debitor;

- prin eliberarea sumei respective în numerar. Această modalitate de acordare a creditului este utilizată în raporturile cu debitorii - persoane fizice, însă mai rar - în raporturile cu persoanele juridice;

- prin deschiderea liniei de credit în cazul creditului în cont curent (art. 1239). Creditul în cont curent (numit și overdraft) este o formă de creditare foarte răspândită în practica bancară. După cum indică și denumirea lui, acest credit este pus la dispoziția clientului într-un cont curent. Titularul contului curent poate să dispună în orice moment și fără nici o limită de sumele bănești aflate în contul

sau. Insa necesitățile financiare ale clientului sunt fluctuante, adica el poate avea nevoie de sume mai mare decit disponibilul din contul sau curent. In acest scop banca si clientul incheie un contract, in virtutea caruia dispoziția clientului este pusa o limita de credit, care ii va permite acestuia sa utilizeze fonduri suplimentare in funcție de necesitățile sale. Daca clientul utilizează aceasta posibilitate si efectuează plăți ce depasesc suma disponibilului din cont, soldul contului sau devine debitor. Daca el nu recurge o anumita perioada de timp la acest credit, soldul redevine creditor datorita intrărilor care se inregistreaza in creditul contului. Daca clientul realimentează contul sau curent, el poate reutiliza limita de credit la discreția sa, fapt pentru care acest credit, in limbajul bancar, se mai numește revolving (reinnoibil in mod automat).

Conform art. 1241 (1) CC, creditorul este in drept sa refuze executarea obligației de a pune la dispoziția debitorului creditul daca, dupa incheierea contractului de credit:

- au aparut circumstanțe care indica cu certitudine incapacitatea viitoare a debitorului de a rambursa creditul. Aceasta norma constituie o concretizare a dispozițiilor art. 706 (1) CC, care stipulează ca partea obligata sa presteze prima poate refuza executarea obligației in cazul in
- prima cerere a băncii. Debitorul la rindul sau, de asemenea este in drept sa ramburseze in orice moment un astfel de credit, achitind dobinda aferenta.

În principiu, debitorul este in drept sa ramburseze creditul inainte de termen. Aceasta reiese din dispoziția art. 575 (2) CC, care prevede ca debitorul poate executa obligația inainte de termen daca creditorul nu are nici un motiv temeinic pentru a refuza executarea.

Debitorul este obligat la plata dobinzii si a altor sume aferente creditului, prevăzute in contract. Creditul, fiind un instrument prin care se efectuează operațiunile active - una din principalele surse de venit ale băncii - este remunerat. Remunerația pentru creditul acordat se exprima sub forma de : dobinda (art. 1237 CC) si alte plăți aferente, care se compun din comisionul pentru serviciile prestate in legătură cu utilizarea creditului (art. 1238 CC), comisionul de neutilizare (art. 1241 (3) CC), alte sume convenit de parii.

În cazul in care părțile omit sa stabilească in contract referitoare la dobinda (situatie puțin probabila in practica), creditoprul poate pretinde plata dobinzii legale, adica a unei dobinzi egale cu rata de refinantare a BNM (art. 585 CC). În

acest caz nu se vor aplica cu titlu de subsidiar dispoziții referitoare la contractul de împrumut, care se prezuma a fi gratuit (art. 867 (2) CC), deoarece acest lucru ar contraveni esenței contractului de credit bancar.

Rezilierea contractului de către debitor. Debitorul poate, în orice moment, să anunțe rezilierea contractului de credit ce prevede plata unei dobânzi fluctuante (art. 1243 (3) CC). După cum s-a aratat mai sus, dacă părțile au convenit asupra unei dobânzi fluctuante (flotante, variabile), rata dobânzii poate fi modificată prin acordul comun al părților (prin manifestarea expresă a voinței băncii, notificată debitorului, care acceptă tacit rata nouă a dobânzii) sau poate fi modificată în mod unilateral de către creditor în cazurile prevăzute de lege sau contract. Dacă debitorul nu este de acord cu rata nouă a dobânzii el este în drept să rezilieze contractul cu condiția notificării creditorului în termen de 7 zile de la primirea notificării despre modificarea dobânzii. Debitorul trebuie, într-un termen rezonabil din momentul notificării rezilierii (dacă acest termen nu este prevăzut expres în contract), să ramburseze suma restantă a creditului și plățile aferente creditului efectiv utilizat. Dacă debitorul nu notifică creditorul despre rezilierea contractului în termenul stabilit, se consideră că el a acceptat rata nouă a dobânzii.

Debitorul poate rezilia contractul în care s-a convenit asupra unei dobânzi fixe pentru un anumit termen (art. 1242 (4) CC). În cazul în care învenția asupra dobânzii exprimă înainte de momentul stabilit pentru rambursarea creditului și nu s-a încheiat o nouă convenție cu privire la dobândă, debitorul poate rezilia contractul. Această regulă are ca scop evitarea incertitudinii rezultate din lipsa unei convenții asupra dobânzii, în vederea apărării debitorului contra unor eventuale abuzuri din partea băncii. Legea prevede un termen de preaviz de cel puțin 15 zile.